

Socialstyrelsen

Drejebog for Strategi for Udvikling af den Sociale Indsats (SUSI 2.0)

Revideret udgave

september 2022

Viden til gavn

Publikationen er udgivet af
Socialstyrelsen
Edisonsvej 1
5000 Odense C
Tlf: 72 42 37 00

E-mail: info@socialstyrelsen.dk
www.socialstyrelsen.dk

Udgivet 16. september 2022
Download eller se rapporten på
www.socialstyrelsen.dk

Der kan frit citeres fra rapporten med angivelse
af kilde.
Digital isbn: **978-87-94059-31-2**

Indhold

Forord	1
Drejebogen	1
Udvikling og udbredelse af sociale indsatser	2
Afgrænsning af den sociale indsats i strategien.....	2
Fasemodel for udvikling og udbredelse	3
To spor i fasemodellen	5
'Fast track' af viden	7
Brugerinddragelse	8
Økonomisk analyse og Den Socialøkonomiske Investeringsmodel (SØM).....	9
Kernelementer i sociale indsatser	10
Validerede måleredskaber	11
Faser i den nationale udvikling af sociale indsatser.....	12
Screeningsfasen.....	13
Formål med screeningsfasen	13
Udvikling af viden i screeningsfasen	13
Typiske leverancer	15
Kriterier for at fortsætte til modningsfasen	17
Modningsfasen	18
Formål med modningsfasen.....	18
Udvikling af viden i modningsfasen	18
Typiske leverancer i modningsfasen	24
Kriterier for at fortsætte til afprøvningsfasen	28
Afprøvningsfasen	30
Formål med afprøvningsfasen.....	30
Udvikling af viden i afprøvningsfasen.....	30
Typiske leverancer i afprøvningsfasen.....	35
Kriterier for at fortsætte til udbredelsesfasen	38
Udbredelsesfasen	39
Formål med udbredelsesfasen.....	39
Udvikling af viden i udbredelsesfasen	39
Typiske leverancer	40
Bilag A: Hvilke indsatser kan udvikles inden for SUSI – og hvad ligger udenfor?	42
Fællestræk for indsatser i SUSI	42
Spor 1	43

Spor 2	45
Mellemformer og skift mellem de to spor	47
Uden for strategiens anvendelsesområde	48
Bilag B: Validerede måleredskaber	50
Formål og anvendelse	50
Nettolisten.....	51
Bruttolisten.....	52
Bilag C: Ændringer ved opdateringen i 2021	54

Forord

*Strategi for Udvikling af den Sociale Indsats*¹ er Social- og Ældreministeriets ramme for at sikre en vidensbaseret social indsats.

Formålet med strategien er at styrke en vidensbaseret socialpolitik, som investerer langsigtet i bæredygtige sociale indsatser, der virker. Strategien understøtter et systematisk, faseopdelt arbejde for at udvikle og udbrede brugbare sociale indsatser i samarbejde med socialområdets aktører.

Strategi for Udvikling af den Sociale Indsats er blevet opdateret. Den nye strategi fastholder gevinsterne ved den hidtidige strategi, som blev til som svar på en række udfordringer med systematik og effektiv ressourceudnyttelse i den nationale udvikling af sociale indsatser.

Fra den hidtidige strategi videreføres et systematisk faseopdelt arbejde med vidensudvikling om sociale indsatser. Der indgår kriterier for og stillingtagen til, om vidensudviklingen skal fortsætte eller stoppe ved faseovergangene. Strategien har været en succes og er blevet en integreret del af ministeriets udviklingsarbejde på socialområdet. Det gælder blandt andet i ministeriets samarbejde med kommuner og leverandører, hvor strategien har været en rettesnor for, hvad ministeriet forventer i et udviklingssamarbejde, og hvor den kommunale efterspørgsel efter indsatser står centralt. Samtidig har strategien bidraget til ensartethed på tværs af forskellige udviklingsprojekter, hvilket har gjort indsatsudviklingen bedre og mere omkostningseffektiv.

De nye elementer i strategien er:

- 1) Udvidelse af strategiens anvendelsesområde, så den rummer faglige og organisatoriske løsninger, der skal skabe bedre sammenhæng, koordination og styring i den sociale indsats.
- 2) Brugernes perspektiv inddrages bedre og mere systematisk
- 3) Styrket fokus på at anvende den viden, der løbende tilvejebringes i arbejdet med strategien, så andre aktører på feltet kan få hurtig gavn af det

Drejebogen

Denne Drejebog beskriver, hvordan strategien udføres og anvendes i det konkrete arbejde med at udvikle sociale indsatser i de initiativer, som hører under strategiens område.

Drejebogen henvender sig til alle, som arbejder med strategiens genstand. Den beskriver de retningslinjer, man skal følge i arbejdet med at udvikle sociale indsatser. Derudover vejleder Drejebogen i, hvordan typiske samarbejdsrelationer, opgaver, leverancer og udfordringer håndteres.

Endelig har Drejebogen fået en generel opdatering med afsæt i de erfaringer, der er gjort om strategien indtil nu. En oversigt over ændringerne findes i bilag C.

---

¹ <https://sm.dk/publikationer/2022/jun/strategi-for-udvikling-af-den-sociale-indsats>

Udvikling og udbredelse af sociale indsatser

Strategi for Udvikling af den Sociale Indsats skal sikre, at samfundets ressourcer anvendes effektivt til at udvikle og udbrede sociale indsatser, der virker.

Det indebærer:

- At *målrette udviklingen* af den sociale indsats mod løsninger, som *efterspørges*, som *virker*, og som er *relevante* for kommuner, medarbejdere og målgrupper for den sociale indsats.
- At strategiens initiativer er *velforberejdede*, dvs. de har høj sandsynlighed for at lykkes med at udvikle og sidenhen udbrede sociale indsatser, der virker og løser det sociale problem, initiativet er til for at løse.
- At udviklingen af den sociale indsats *evalueres* ved kritiske faseovergange med afsæt i systematisk indsamlet viden og data - så videre udvikling og udbredelse af indsatsen bygger på reel viden om, hvad der virker.

For de initiativer, som sættes i gang under strategien, prioriteres på kort sigt ressourcer til et systematisk udviklingsarbejde med henblik på at opnå bedre udnyttelse af ressourcerne på langt sigt.

Drejebogen beskriver den systematik i arbejdet, som Social- og Ældreministeriet anvender for at opfylde strategiens formål.

Afgrænsning af den sociale indsats i strategien

Strategi for Udvikling af den Sociale Indsats giver en systematik for målrettet og systematisk at udvikle sociale indsatser, der virker.

Det er ikke alle dele af den sociale indsats, som passer ind i strategiens systematiske udviklingsarbejde. Uden for strategiens anvendelsesområde vil der fortsat – både fra centralt hold og blandt kommuner, fonde mv. – ske finansiering og kvalitetsudvikling af det sociale område.

Strategien er afgrænset til at gælde den del af den sociale indsats, som man vil prioritere et systematisk udviklingsarbejde for, og som opfylder betingelserne for at nyde godt af et sådan udviklingsarbejde.

Følgende betingelser gælder for, at en social indsats kan indgå i strategien:

- *Rettet mod et konkret socialt problem*: Man kan kun gennemføre systematisk udvikling af sociale indsatser, der retter sig mod et konkret og defineret problem. Det er nødvendigt for at målrette og vurdere den indsats, man udvikler.
- *En defineret og afgrænset indsats*: Strategien omfatter sociale indsatser, der har en selvstændig identitet, dvs. som kan defineres og afgrænses fra andre sociale indsatser. Det skal være tydeligt, hvad indsatsen består i, og indsatsen skal kunne afgrænses fra et eller flere troværdige alternativer.
- *Efterlevelse af samlet indsats som forudsætning for virkning*: Forudsætningen for at udvikle og udbrede sociale indsatser efter strategien er, at indsatsen efterleves. Det

betyder, at alle elementer i indsatsen tilsammen er nødvendige og tilstrækkelige for at løse eller håndtere det sociale problem, indsatsen retter sig mod. Den viden, man opnår om indsatsen, gælder for den samlede løsning. Man kan derfor ikke i udbredelsen 'plukke' elementer af indsatsen og forvente, at den virker på samme måde, som udviklingsarbejdet har dokumenteret.

- *National vidensudvikling*: Med strategien udvikles sociale indsatser, der har potentiale til at blive udbredt i andre dele af landet. Det indebærer, at Social- og Ældreministeriet i udviklingsfasen fokuserer på indsatsens generiske kendetegn og kvaliteter frem for på lokale forhold og på viden, der primært har lokal interesse.

De fire betingelser betyder også, at lokal kvalitetsudvikling af eksisterende praksis falder uden for strategiens anvendelsesområde.

Sociale indsatser i strategien kan være direkte *borgerrettede indsatser*, som er målrettet til at løse eller håndtere en konkret social problemstilling for en bestemt målgruppe, fx en funktionsnedsættelse, en misbrugsproblematik, mangelfulde forældrekompetencer eller lignende.

Som noget nyt kan sociale indsatser i strategien også være rettet mod at løse eller håndtere *faglige* eller *organisatoriske problemer* som forudsætning for at levere en virkningsfuld, sammenhængende og koordineret indsats for en nærmere afgrænset målgruppe. Det kan bl.a. være samarbejdsmodeller, nye måder at organisere sig på, styringsprincipper eller tværfaglige tilgange på tværs af den kommunale serviceforpligtigelse.

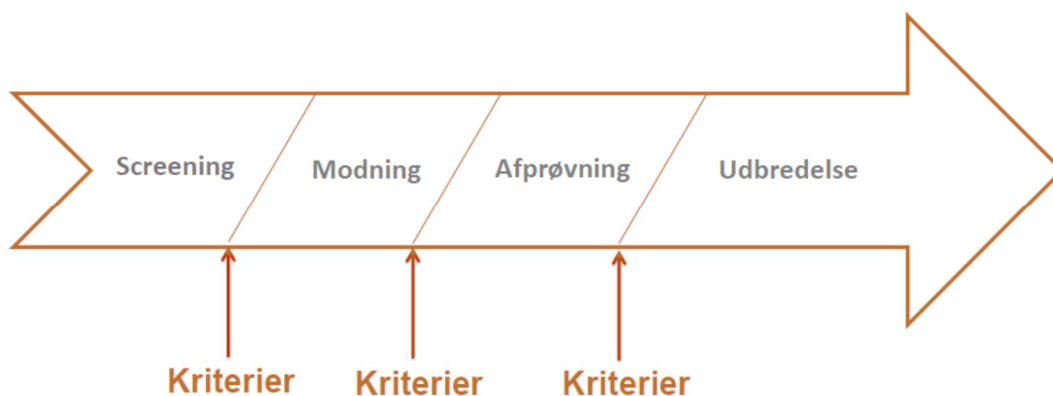
Fasemodel for udvikling og udbredelse

Udviklingen og udbredelsen af sociale indsatser følger en fasemodel.

Der er fire faser i modellen, som er en screeningsfase, en modningsfase, en afprøvningsfase og en udbredelsesfase.

Fasemodellen skal sikre, at

- der kun iværksættes initiativer, som har høj sandsynlighed for at lykkes med at udvikle og sidenhen udbrede sociale indsatser, der virker
- man kan ved kritiske faseovergange stoppe udviklingen af sociale indsatser, der ikke virker, eller hvor omkostningerne til udvikling ikke står mål med de gevinster, man kan forvente at opnå

Fasemodellen er baseret på mange års erfaring med at udvikle og evaluere sociale indsatser. Erfaringerne viser, at man tidligere ofte havde en uklar opdeling af faserne, og at udviklingsforløbene var ofte meget sammenpressede tidsmæssigt, hvilket gav ringe vilkår for en systematisk udvikling og vidensunderstøttelse af den sociale indsats. Der manglede en defineret systematik, som udviklingsarbejdet kunne følge.

Resultatet var for ofte, at indsatserne ikke var tilstrækkeligt udviklede, at indsatserne var urealistisk dyre eller ikke fungerede i andre kommuner end dér, hvor de var udviklet, og at man havde et for ringe grundlag for at vurdere, om indsatsen reelt virkede.

Det betød, at ressourcerne til udviklingen af den sociale indsats ikke blev anvendt effektivt.

Derfor indleder Drejebogen udviklingsarbejdet med en screeningsfase, hvor den indsats, man vil udvikle og udbrede, vurderes og kvalificeres. Screeningsfasen sikrer et velforberedt afsæt for de efterfølgende faser.

De efterfølgende faser i udviklingsarbejdet kan kun iværksættes, hvis de nødvendige kriterier er opfyldt. Kriterierne for at gå videre til en ny fase er beskrevet til sidst i Drejebogens afsnit om henholdsvis screenings-, modnings- og afprøvningsfasen. Kriterierne sikrer, at der kun iværksættes initiativer med høj sandsynlighed for at udvikle eller udbrede en social indsats, der virker.

Kriterierne kan fraviges efter *følg-eller-forklar princippet*. Princippet indebærer, at man skal give en konkret begrundelse for, hvorfor kriterierne fraviges. Begrundelsen kan fx være en faglig vurdering, eller en politisk beslutning, der eksempelvis kan udspringe af et stort behov for indsatser, der kan håndtere et konkret socialt problem. Det kan gøre en relativt større projektrisiko acceptabel i den konkrete situation. Desuden skal der tages stilling til, hvordan man i det videre udviklingsarbejde vil håndtere de udfordringer, der følger af, at kriteriet ikke er opfyldt.

Man kan iværksætte en fase, så snart kriterierne herfor er opfyldt. Man behøver således ikke gennemføre alle fasemodellens faser trinvis, hvis forudsætningerne for en efterfølgende fase allerede er opfyldt. Det kan fx være en social indsats, som er udviklet og evalueret af én eller flere kommuner, fx i fondsregi eller i samarbejde med forsknings- eller uddannelsesinstitutioner, og som opfylder kriterierne for videre afprøvning eller endda udbredelse i statsligt regi.

Som hovedregel bør man dog gennemføre en screeningsfase for at sikre sig et oplyst grundlag for udviklingen af den sociale indsats.

Arbejdet i de fire faser er indgående beskrevet i Drejebogens afsnit om de enkelte faser.

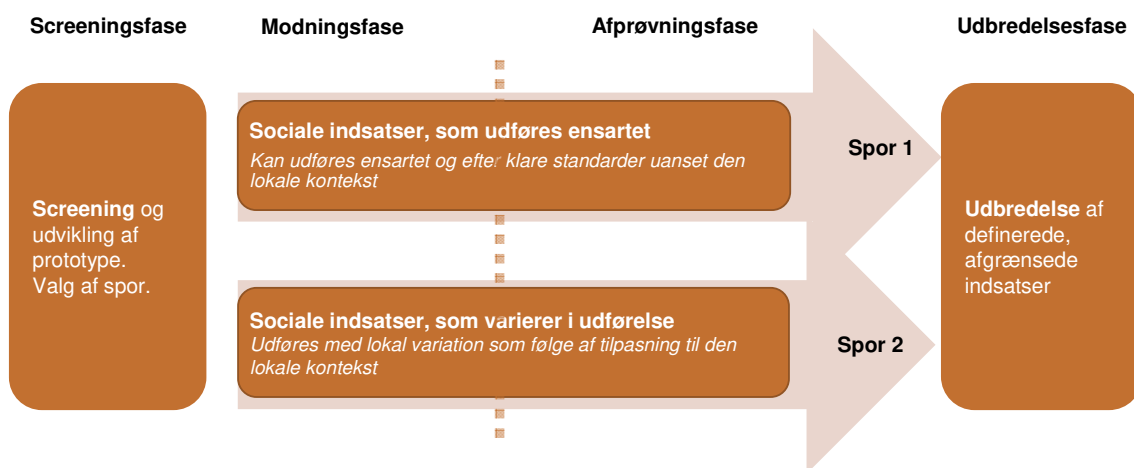
To spor i fasemodellen

Med den nye *Strategi for Udvikling af den Sociale Indsats* indføres to spor i modnings- og afprøvningsfasen. I screeningsfasen afklares det, i hvilket spor den videre udvikling af en social indsats hører til.

Spor 1 svarer i store træk til den oprindelige strategi.

Spor 2 er nyt i forhold til den tidligere strategi. Sporet er indført, for at strategien kan rumme efterspørgslen efter organisatoriske modeller for tværgående styring, koordination og sammenhæng i den sociale indsats.

Indsatser i spor 2 har typisk en anden karakter, end det forudsættes i klassiske interventionsstudier, som er afsættet for udviklingssystematikken i spor 1. Forskellen i genstandsfeltet (karakteren af indsatsen) betyder, at den vidensudvikling, som sker i spor 2, tager afsæt i andre samfundsvidenskabelige metoder og evalueringstilgange end i spor 1. Der er dog stadig tale om metoder og evalueringstilgange, som er givet af forskning og evalueringsteori.

I *spor 1* udvikles sociale indsatser, som er beskrevet med målbare standarder for udførelsen, og som i høj grad kan udføres på samme måde uanset i hvilken kommune eller hos hvilken leverandør, indsatsen implementeres. Derfor kan man i en afprøvningsfase dokumentere effekten af indsatsen og beregne, om den er omkostningseffektiv. Spor 1 er i vid udstrækning en videreførelse af fasemodellen fra den tidligere strategi.

I *spor 2* udvikles indsatser, som typisk adresserer komplekse faglige eller organisatoriske problemer. De er beskrevet i form af grundlæggende funktioner eller principper, som indsatsen skal opfylde, og som er fælles for alle kommuner/leverandører. Indsatsen kan og vil variere i forhold til, hvordan den enkelte kommune/leverandør i praksis udfører de grundlæggende funktioner/principper, fordi efterlevelsen af indsatsen afhænger af lokale forhold. Det skyldes, at den måde, kommunerne/leverandørerne har valgt at organisere sig på, har betydning for, hvordan indsatsens grundlæggende funktioner eller principper skal fortolkes og udføres. I spor 2 er indsatsen (i udgangspunktet) ikke egnet til at gennemføre en effektmåling med kontrolgruppedesign i afprøvningsfasen.

Indsatser i spor 2 kan være meget komplekse. Derfor er det vigtigt at fokusere og forenkle indsatsen mest muligt for at gøre den egnet til såvel implementering som evaluering.

Formålet med begge spor er en afsluttende udbredelse af den sociale indsats, hvis den virker.

Kendetegn for udviklingen af indsatser i de to spor

Forskellen mellem de to spor skal ses ved kendetegn for udviklingen af den sociale indsats i hvert spor.

I bilag A findes en uddybende og eksemplificeret beskrivelse af hvilke indsatser, som hører til i de to spor.

Spor 1: Sociale indsatser, som kan udføres ensartet

Udvikling af sociale indsatser i spor 1 sigter mod at skabe løsninger på konkrete og afgrænsede sociale problemer. Indsatser, der udvikles i spor 1, kan i afprøvningsfasen effektevalueres, og der kan gennemføres beregninger af investeringspotentialet. De kan efterfølgende udbredes ensartet i hele landet.

Det er typisk direkte borgerrettede sociale indsatser, der hører til i spor 1. Det kan dog også være indsatser, som løser relativt enkle faglige eller organisatoriske problemer.

De definerende kendetegn for udvikling af indsatser i spor 1 er:

- Klar og logisk sammenhæng mellem indsatsens elementer, eksempelvis beskrevet som konkrete aktiviteter, forløb, redskaber eller systematikker
- Væsentlige dele af indsatsen kan beskrives med fidelitetskriterier for udførelsen
- Relativt ensartet udførelse af indsatsen på tværs af lokale forhold og kontekst
- Relativt kort implementeringstid, som muliggør læringsloops (i modningsfasen) og effektevaluering (i afprøvningsfasen)
- Stærk effektivitet med kontrolgruppedesign eller veludført virkningsevaluering samt viden om omkostninger og evt. om de afledte økonomiske konsekvenser

Det er vigtigt at understrege, at en ensartet udførelse af indsatsen betyder, at indsatsen kan udføres på nogenlunde samme måde, selvom den lokale organisatoriske ramme kan variere. En ensartet udførelse betyder derimod ikke, at faglighed og faglig dømmekraft i samarbejdet og relationen med borgere og familier er indskrænket.

Spor 2: Sociale indsatser, som varierer i udførelse

Udvikling af sociale indsatser i spor 2 sigter mod at skabe løsninger på komplekse problemer.

For indsatser, som udvikles i spor 2, er målet at finde ud af, om indsatsen løser det problem, den er til for. Man opnår typisk ikke en effektevaluering med kontrolgruppedesign i afprøvningsfasen, men man kan afdække resultater og konsekvenser af indsatsen samt foretage en omkostningsvurdering eller udgiftsanalyse. Herefter kan indsatsen udbredes i hele landet.

Det er typisk indsatser af faglig eller organisatorisk karakter, som sigter mod at styrke samarbejde, koordinering og styring på det sociale område, der udvikles i spor 2. Det kan dog også være borgerrettede indsatser med en særlig kompleks karakter, fx fordi målgruppen er kendetegnet ved samtidige og sammensatte sociale problemstillinger.

De definerende kendetegn for udvikling af indsatser i spor 2 er:

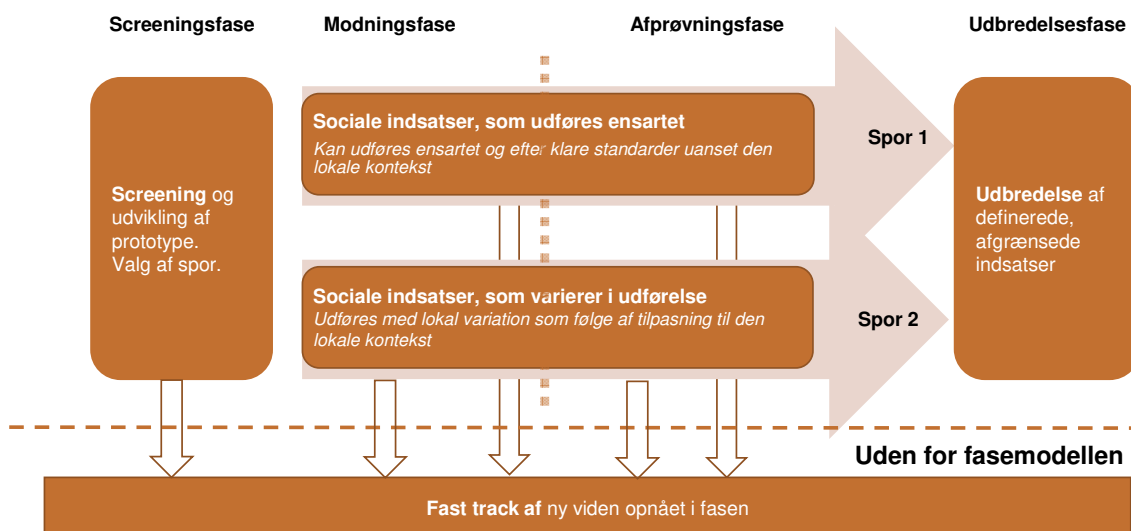
- En defineret, men mere overordnet sammenhæng mellem indsatsens elementer, eksempelvis i form af faglige værdier, tilgange eller principper for samarbejde
- Indsatsen kan hovedsageligt beskrives som funktioner eller som principper, der vejleder praksis. Der kan ikke opstilles håndfaste fidelitetskriterier for udførelsen. I nogle tilfælde kan der i stedet udarbejdes kvalitetsstandarder eller peges på redskaber til vurdering af kvalitet i udførelsen.

- Variation i udførelse af indsatsen som følge af lokale forhold og kontekst
- Relativt lang implementeringstid med fokus på prøvehandlinger og på at undersøge måder at omsætte indsatsen i praksis (i modningsfasen), samt på om indsatsen løser det problem, den er til for (i afprøvningsfasen)
- Viden om borgerrettede, faglige og organisatoriske resultater gennem andre designs end kontrolgruppedesign. Omkostninger afdækkes typisk gennem en udgiftsanalyse.

'Fast track' af viden

Fasemodellen sikrer, at sociale indsatser kan udvikles og udbredes systematisk gennem viden om, hvad der virker. Det vil imidlertid ofte være en fordel at sprede den viden, man opnår i løbet af strategiens faser, så andre aktører på feltet kan få hurtig gavn af det.

Derfor har *Strategi for Udvikling af den Sociale Indsats* fokus på at formidle og nyttiggøre den viden, udviklingen skaber, efter hver fase. Princippet er illustreret i figuren herunder med de lodrette pile:

Figuren illustrerer, at man efter hver fase skal tage stilling til, om det er relevant at formidle den viden, som er blevet opbygget. Denne type spredning af viden ligger uden for fasemodellen og indgår ikke direkte i *Strategi for Udvikling af den Sociale Indsats*. Formidlingen vil typisk være målrettet andre kommuner, leverandører, fonde mv., som kan have gavn af den viden, fasen har givet om den sociale indsats, der udvikles. Viden fra fasen kan bæres ind som elementer i bredere politiske reformer.

Formidlingen efter hver fase står ikke i vejen for, at man kan videreudvikle eller udbrede den sociale indsats inden for fasemodellen. Det giver derimod en mulighed for et 'fast track' af viden.

Formidlingen kan ske med en række implementeringsgreb, som Socialstyrelsen benytter sig af, herunder gennem forskellige trykte, webbaserede og mundtlige formidlingskanaler, vejledende vidensprodukter og standarder, rådgivning, kompetenceudvikling, netværk/advisory boards, data/monitorering mv.

Formidling af viden gennem fast tracks giver ikke den samme sikkerhed for 'sociale indsatser, der virker', som fasemodellen gør.

Brugerinddragelse

Det er helt grundlæggende, at mennesker med sociale problemer eller funktionsnedsættelse får en virksom og samtidig velkoordineret, sammenhængende og helhedsorienteret indsats med afsæt i deres håb, ønsker og drømme. Det er en grundsten i den løbende kvalitetsudvikling i alt socialt arbejde og øger sandsynligheden for, at indsatsen rammer rigtigt og er virkningsfuld.

Denne grundlæggende tilgang kan ikke stilles på formel, men kræver konkrete overvejelser om, hvordan det bedst kan ske i hver enkelt kontekst. Derfor er systematisk inddragelse af de mennesker, som de sociale indsatser retter sig mod (herefter kaldet brugerne), også et vigtigt element i *Strategi for Udvikling af den Sociale Indsats*. Brugernes perspektiv er relevant i alle faser af udviklingen (jf. afsnittene om de enkelte faser), og uanset om man følger spor 1 eller spor 2.

Brugerne inddrages ved, at viden om brugernes præferencer og oplevelser indgår som en prioriteret og væsentlig kilde i udviklingen af sociale indsatser sammen med viden fra forskning og fagpersoners ekspertviden. Brugernes vurdering af, hvad der udgør en god indsats, kan anvendes som input til at tilrettelægge og vurdere sociale indsatser.

Konkret udformning i det enkelte initiativ

Brugerinddragelsen skal udformes konkret i det enkelte udviklingsinitiativ og den enkelte fase. De sociale indsatser har mange forskellige målgrupper med meget forskellige forudsætninger for og ønsker til at indgå i indsatsudviklingen. Samtidig er brugernes organisering forskellig fra område til område. På børneområdet kan der endvidere ikke isoleret ses på børneperspektivet, da børn indgår i familier, som også ofte er målet for den sociale indsats.

Sprogbrug og værdisæt varierer også fra område til område. På nogle områder vil man ikke benytte ordet inddragelse, men måske i stedet tale om samarbejde eller om brugerens definitionsret i eget liv. Derfor skal måden, man inddrager på, og valg af sprogbrug, tilpasses konkret til den enkelte indsats.

Det er også væsentligt, at brugerinddragelsen i det konkrete initiativ udformes, så værdien er tydelig for de øvrige samarbejdsparter i projektet. Mange kommuner er generelt opmærksomme på at få brugernes perspektiv frem og har strategier, visioner og praksis herfor. Det er derfor et opmærksomhedspunkt, hvordan brugerinddragelsen tilrettelægges, så den spiller godt sammen med lokale strategier og processer på området.

Etiske principper og afvejninger

Brugerinddragelsen skal følge nogle grundlæggende etiske spilleregler. Først og fremmest skal inddragelsen have et reelt formål – og må ikke være rent symbolsk eller legitimerende. Det kræver en aktiv indsats og et gennemtænkt set up at sikre dette. Inddragelsen skal ske på en måde, så brugerne har mulighed for at bidrage med de forudsætninger, de har.

Det er samtidig afgørende for et troværdigt og velfungerende samarbejde, at der er tydelighed om præmissen for inddragelse - fx om hvordan brugerperspektivet samles med og afvejes i forhold til andre legitime perspektiver og hensyn. Det kan være vanskeligt at beskrive i detaljen på forhånd, men det er væsentligt at gøre sig overvejelser om og beskrive rammerne for inddragelsen.

Udvikling af indsats og udførelsen af indsatsen

I brugerinddragelsen i indsatsudviklingen skelner Drejebogen mellem:

- Inddragelse i udviklingen af den samlede indsats
- Inddragelse i udførelsen af indsatsen - typisk i forhold til eget forløb

Betydning for udviklingen af den samlede indsats: Brugere inddrages i udviklingen af den sociale indsats ved at sikre, at brugerperspektivet er til stede og klart formuleret eller beskrevet, når man udvikler på indsatsen. Både brugernes problemforståelse og deres løsningsforståelse er relevant. Man kan fx sikre brugerperspektivet ved at inddrage brugerrepræsentanter i beslutnings- og udviklingsprocesser, eller man kan inddrage viden om brugerperspektivet fra andre kilder fx forskning eller brugerinterviews. Denne form for inddragelse er særligt relevant i screeningsfasen og modningsfasen, hvor indsatsen bliver til.

Indflydelse på udførelsen af indsatsen: De sociale indsatser, der udvikles, skal understøtte et ligeværdigt samarbejde med brugerne, så indsatsen tilpasses brugerens situation og behov og er sammenhængende set fra brugerens perspektiv. Det kan fx understøttes ved at indarbejde systematisk brugerfeedback som et obligatorisk element i den indsats, der udvikles. Det kan også være obligatoriske elementer, der sikrer organisatorisk indflydelse, når indsatsen er i drift.

Økonomisk analyse og Den Socialøkonomiske Investeringsmodel (SØM)

Viden om økonomi er en væsentlig del af udviklingen af sociale indsatser af to årsager. For det første har særligt de kommuner, som skal betale for den sociale indsats, behov for at vide, hvad den koster. For det andet er der behov for at kende investeringspotentialet ved sociale indsatser, så det sikres, at der er en sammenhæng mellem indsatsens omkostninger, resultater og afledte budgetøkonomiske konsekvenser for det offentlige på både kort og lidt længere sigt.

På det sociale område definerer Socialstyrelsen to overordnede typer af økonomiske analyser:

- *Omkostningsanalyser:* Disse analyser giver viden om, hvad indsatsen koster – og i nogle tilfælde, hvordan omkostningerne fordeler sig på budgetter i kommuner, region og stat
- *Økonomisk evaluering:* Disse analyser viser, hvad de økonomiske konsekvenser af en social indsats er – enten for hele samfundet eller for det offentlige, herunder den enkelte kommune, der som oftest skal afholde omkostninger ved indsatsen.

Med *Den Socialøkonomiske Investeringsmodel (SØM)* er der udviklet et værktøj til at belyse de budgetøkonomiske konsekvenser for det offentlige.

Fasemodellen sikrer, at økonomiske analyser indgår som et centralt værktøj i den nationale udvikling af sociale indsatser.

Der er forskellige forudsætninger for at opgøre omkostninger, foretage økonomisk evaluering og gennemføre SØM-beregninger i fasemodellens to spor. Det skyldes især, at muligheden for at opgøre omkostninger og resultater (gennemsnitligt) på deltagere er forskellig for direkte borgerrettede indsatser (som hovedsageligt udvikles i spor 1) og for indsatser med et koordinerende fagligt eller organisatorisk sigte (som hovedsageligt udvikles i spor 2).

Forskellene i den viden om økonomi, man kan opnå, samt muligheden for at gennemføre økonomiske analyser, herunder SØM-beregninger, er nærmere beskrevet under faserne.

Som hovedregel kan man under visse betingelser gennemføre omkostningsanalyser, økonomiske evalueringer og SØM-beregninger i spor 1, men ikke i spor 2.

I spor 2 kan man under visse betingelser gennemføre omkostningsanalyser men som udgangspunkt ikke andre typer af økonomiske analyser, herunder SØM-beregninger. Det skyldes, at det kan være vanskeligt at afgrænse indsatsens omkostningskategorier samt at fordele dem på borgerforløb. Man kan i stedet undersøge, om der er basis for en udgiftsanalyse.

Alle økonomiske analyser skal følge Socialstyrelsens retningslinjer for økonomiske analyser af sociale indsatser.²

Kernelementer i sociale indsatser

Kerneelementer er de 'byggeklodser' i en social indsats, som får den til at virke. Udviklingen og udbredelsen af sociale indsatser vil fremover tage afsæt i den forståelse, at sociale indsatser kan defineres ud fra deres *kerneelementer* og sammenhængen mellem disse.

Når man designer og udvikler kerneelementerne i screenings- og modningsfasen, arbejder man ud fra en kvalificeret *formodning* om, hvordan indsatsen virker. I afprøvningsfasen *dokumenterer* man, at indsatsen virker med den kombination af og sammenhæng mellem kerneelementer, man har udviklet. Efterfølgende udbredes den indsats, man ved virker.

Kerneelementerne i en social indsats skal samlet set være *nødvendige* og *tilstrækkelige* for, at den samlede indsats løser eller håndterer det problem, den er til for. Hvis der er flere kerneelementer end *nødvendigt*, bliver indsatsen unødvendigt kompleks og dyr at implementere – og svær at evaluere. Hvis kerneelementerne i indsatsen er *utilstrækkelige* til at løse eller håndtere det sociale problem, vil den samlede indsats ikke virke som ønsket – og man bør enten bruge fasemodellens indledende faser til at adressere problemet eller forkaste indsatsen.

Når man beskriver en social indsats, skal man beskrive kerneelementernes funktion i indsatsen, deres fagligt og teoretiske begrundelse og ophæng, hvordan elementet efterleves i praksis, samt redskaber til støtte for udførelsen.

Systematik for beskrivelse af kerneelementer

Hvad	Kerneelement <i>Kort og præcis beskrivelse af funktion eller princip</i>
Hvorfor	Faglig begrundelse <i>Værdier, fagetik, vidensgrundlag, forventede virkninger og resultater</i>
Hvordan	Praksisbeskrivelse <i>Konkretiseret profil af den faglige praksis</i>
	Hjælperedskaber <i>Redskaber til efterlevelse af den beskrevne praksis</i>

Derudover beskriver man sammenhængen mellem indsatsens kerneelementer, fx et forløb; en koordineret række aktiviteter, en vejledning el. lign.

Praksisbeskrivelsen og sammenhængen mellem indsatsens kernelementer er i spor 1 defineret så konkret, at man kan udføre indsatsen relativt ensartet uanset lokale forhold. I spor 2 giver

---

² Økonomiske analyser af sociale indsatser, Socialstyrelsens retningslinjer, januar 2020
<https://socialstyrelsen.dk/udgivelser/okonomiske-analyser-af-sociale-indsatser>

beskrivelsen rum for variation i udførelsen ('praksisbeskrivelse' og 'hjælperedskaber') som følge af lokal tilpasning.

Validerede måleredskaber

Når der gennemføres outcome-målinger som led i evalueringer af sociale indsatser, skal der så vidt muligt benyttes de samme validerede redskaber til måling. Det skyldes et ønske om:

1. at løfte *kvaliteten* i de evalueringer og effektmålinger, der gennemføres
2. at styrke mulighederne for *sammenligning* af effekter på tværs - samt at give bedre grundlag for økonomiske evalueringer.

Der er udarbejdet en *nettoliste* og en *bruttoliste* af validerede måleredskaber, jf. bilag B.

Nettolisten er de instrumenter til måling af outcome, som *skal* anvendes i de relevante evalueringer, med mindre væsentlige faglige eller etiske hensyn taler imod det.

Bruttolisten er de redskaber, det *anbefales* at anvende, hvor det er relevant.

Listerne finder fortrinsvis anvendelse i SUSI's spor 1.

Faser i den nationale udvikling af sociale indsatser

For alle indsatser under strategiens anvendelsesområde bør det tilstræbes at arbejde ud fra fasemodellen. Hvis det er nødvendigt at afvige fra modellens opbygning og overgangskriterier, skal der argumenteres klart for årsagen efter *følg-eller-forklar* princippet. Det betyder, at de tungtvejende hensyn af politisk, faglig eller praktisk karakter, der ligger til grund for beslutningen skal udfoldes.

Gennemgangen af fasemodellen følger denne skabelon:

Overskrifterne i Drejebogens gennemgang af faserne i fasemodellen.

Formål med fasen	
Udvikling af viden i fasen	
Typiske leverancer i fasen	
Kriterier for at fortsætte til næste fase	

I beskrivelsen af faserne er det tydeliggjort, hvordan faserne adskiller sig mellem spor 1 og spor 2.

Screeningsfasen

Screeningsfasen kan variere i omfang alt efter, om der er tale om udvikling af en helt ny indsats på baggrund af et smalt vidensgrundlag eller videreudvikling af en indsats fra dansk eller udenlandsk praksis funderet på et bredere videns- og erfaringsgrundlag.

Fasen varer typisk op til 1 år, men kan i visse situationer gennemføres hurtigere, afhængigt af vidensgrundlaget på området. Når der er en særlig begrundelse kan screeningsfasen undtagelsesvis gøres længere, eksempelvis hvis det er sandsynligt, at en veludført screeningsfase i sig selv kan dække vidensbehovet på området.

Formål med screeningsfasen

Formålet med screeningsfasen er at sikre, at de initiativer, der senere skal modnes, bygger oven på og nyttiggør den viden, der allerede eksisterer på området.

Screeningsfasen skal desuden optimere ressourceudnyttelsen i modningsprojekter, der typisk er dyre at gennemføre, ved at sikre, at modningsprojekterne er velforberedte, og at de deltagende kommuner ved, hvilken opgave de byder ind på. Dette er i særdeleshed væsentligt forud for modning i spor 2, hvor der kan være en risiko for at indsatserne bliver unødigt komplekse, og hvor der kan være stort behov for at afklare frihedsgraderne for den lokale tilpasning.

Screeningsfasen skal sikre, at der kun modnes indsatser, som er efterspurgte og har realistiske forudsætninger for at blive til sociale indsatser, der virker – og som realistisk vil blive forankret i drift i et større antal kommuner.

Screeningsfasen skal desuden benyttes til vejledning af socialområdets aktører på baggrund af screeningsfasens resultater i de såkaldte "fast tracks" af viden efter hver faseovergang.

Udvikling af viden i screeningsfasen

Vidensudviklingen i screeningsfasen vil typisk bestå af tre dele:

1. Afdækning af vidensgrundlag om problem og mulige løsninger samt relevant supplerende viden
2. Udvikling og kvalificering af en prototype på den indsats, der skal modnes (inkl. et skøn over omkostningerne)
3. Afklaring af efterspørgsel på baggrund af prototypen

Afdækning af vidensgrundlag

Screeningsfasen skal indledningsvist tilvejebringe relevant viden om det problem, som indsatsen skal løse eller afhjælpe, samt viden om mulige løsninger fx virksomme indsatser, tilgange og praksisser. Vidensafdækningen skal dog ikke alene fokusere på viden om, hvad der virker. Den skal også inddrage anden relevant viden for at udvikle en prototype, der har god sandsynlighed for at virke, at kunne implementeres i kommuner eller tilbud samt at have et fornuftigt omkostningsniveau sammenlignet med alternativerne.

Der skal kunne argumenteres for, at resultatet af afdækningen sammenfatter aktuelt bedste viden. Niveauet for aktuelt bedste viden kan variere. Da vidensgrundlaget er vidt forskelligt på forskellige områder, kan aktuelt bedste viden fx på ét område være baseret på viden fra eksperter, kommunale nøglepersoner, brugere, praktikere og/eller lovende praksisser, mens det

på et andet område bygger på forskningsbaseret viden om effektive løsninger kvalificeret med kommunal viden om implementering.

Screeningsprojekterne skal som hovedregel bygge på synteser af viden fra flere kilder. Det er fx ikke tilstrækkeligt at basere sig alene på ekspert- eller praksisviden, hvis der findes forskningsmæssig viden, der kan supplere.

Ofte vil der indgå en systematisk søgning og sammenfatning af forskningslitteratur suppleret med søgninger i grå litteratur (hjemmesider mv.) Der er dog ikke krav om udarbejdelse af en forskningsoversigt, hvis der allerede findes et godt overblik, eller det er afdækket, at der ikke er noget at hente i forskningslitteraturen. Ældre forskningsoversigter kan evt. opdateres ved at supplere med nyere viden.

Viden fra eksisterende lovende praksis, fag- og brugereksperter samt andre interessenter vil typisk også være relevant.

Uanset kilderne til aktuelt bedste viden (forskning, ekspertviden etc.), skal der arbejdes systematisk, reflekteret og i gennemsigtige processer med at uddrage og sammenfatte viden.

Udvikling af en prototype

Der udvikles en prototype på den sociale indsats, der skal modnes i modningsfasen. En prototype vil typisk bestå af formodede kerneelementer og forandringsteori, der beskriver antagelserne om spillet mellem dem og de forandringer/mål, man forventer, indsatsen medfører. I prototypen beskrives også indledningsvist behovene for kompetenceudvikling i forbindelse med indsatsen.

Prototypen skal bygge på et grundlag af aktuelt bedste viden på området, herunder den indledende vidensafdækning. Det kan være hensigtsmæssigt at tilrettelægge arbejdet med prototypen i en proces, der inddrager fag- og brugereksperter, kommunale aktører og andre relevante interessenter i udvikling, kvalificering og tilpasning af prototypen.

I screeningsfasen skal forudsætningerne for en succesfuld modning, afprøvning og udbredelse undersøges. Det indebærer bl.a. et logisk tjek af prototypens forandringsteori og af de ressourcer, som det vil kræve at udvikle og drifte den sociale indsats på baggrund af prototypen. Der skal være et rimeligt forhold mellem de forventede omkostninger og de forventede resultater for borgerne og for samfundet. Så vidt muligt afklares det, om forudsætningerne for at gennemføre en effektevaluering i afprøvningsfasen er til stede.

Kvalificering af prototypen

Ofte skal prototypen justeres og tilpasses i screeningsfasen, inden den finder sin endelige form, der skal indgå i modningsprojektet.

Eksterne parter kan inddrages i konkretisering og kvalificering af prototypen og dens kerneelementer i forhold til at sikre ejerskab og implementerbarhed i den kontekst, hvor viden skal omsættes, samt til at sikre, at brugernes perspektiv indgår. Kommuner og sociale tilbud kan være væsentlige kilder til viden i screeningsfasen fx om det organisatoriske fit for en prototype.

Det vil desuden typisk være relevant at overveje, om der er behov for at forenkle prototypen, for at den kan fungere i modningsprojektet. Det er vigtigt, at den indsats/model, der skal indgå i modningsprojektet ikke er for kompleks og rummer for mange specifikke bindinger. Rent praktisk er der grænser for, hvor mange elementer i en indsats, der kan modnes i modningsfasen. Derfor skal der prioriteres, så der bliver tid og mulighed for at skabe viden om det centrale i indsatsen. Desuden er målet, at indsatsen kan passe ind hos forskellige kommuner eller leverandører efter modningen. Her kan mange specifikke bindinger, fx knyttet til organiseringen, være en barriere.

Det skal vurderes, hvad der skal være forudsætninger i konteksten for at indsatsen fungerer, og hvad der skal være en del af selve indsatsen. Også hvis modellen tager udgangspunkt i en specifik lovende praksis fx i en kommune eller hos en leverandør, er det nødvendigt at træffe en kvalificeret beslutning om, hvilke elementer der skal indgå i modningsprojektet i andre kommuner eller tilbud (kerneelementerne).

Derudover kan den viden, der indhentes om omkostninger eller efterspørgsel hos eksempelvis brugerne og fagpersoner, medføre, at prototypen skal justeres.

Afklaring af efterspørgsel på baggrund af prototypen

Senest ved screeningsfasens afslutning skal det afklares, om der overhovedet er en efterspørgsel efter den prototype på en social indsats, der er udviklet, i de kommuner eller blandt de sociale tilbud, hvor indsatsen vil skulle udbredes. Heri indgår også, om der er en realistisk driftsstrategi for den sociale indsats. Denne afklaring kan ske i dialog via eksisterende mødefora, eller der gennemføres en egentlig undersøgelse af kommunernes eller de sociale tilbuds efterspørgsel.

Det afklares desuden, om prototypen er acceptabel for fagpersoner, medarbejdere, brugere og andre relevante aktører. Dette kan fx ske ved at aktørerne er inddraget i udvikling og kvalificering af prototypen eller ved en egentlig undersøgelse.

Økonomiske analyser

Som led i screeningsprojektet indhentes viden om/forhåndsvurdering af de ressourcer, som prototypen kræver. Vurderingen af ressourcer vil i sagens natur være foreløbig, men bør i sin opbygning følge Socialstyrelsens vejledning til omkostningsvurdering i retningslinjerne for økonomiske analyser. Ressourcer, der endnu ikke kan kvantificeres, beskrives kvalitativt.

Brugerperspektiv og efterspørgsel

I screeningsfasen er brugerperspektivet i høj grad relevant både i problemforståelsen og i udviklingen af indsatsen, herunder indsatsens kerneelementer. Det er også væsentligt at afdække, om prototypen på indsatsen er accepteret af brugerne.

I screeningsfasens begyndelse skal der lægges en strategi for brugerinddragelse og belysning af brugerperspektivet i fasen.

Inddragelsen kan antage forskellige former. Brugerperspektivet på problemstilling og tilrettelæggelse af indsats kan eksempelvis i nogle tilfælde være belyst forskningsmæssigt, så det kan indgå i en litteratursøgning. Det er også muligt at belyse perspektivet ved interviews med brugere eller ved inddragelse i udviklings- eller samskabelsesprocesser om prototypen mv. Det skal overvejes, om brugere eller brugerrepræsentanter skal have en formel repræsentation i projektorganisationen, eksempelvis deltagelse i en følgegruppe eller i et ekspertpanel, der løbende bidrager til at kvalificere prototypen.

Den projektspecifikke inddragelse afhænger af en række forhold, herunder overvejelse om målgruppespecifikke forhold (bl.a. betydningen af forskellige typer funktionsnedsættelse), potentielle interessekonflikter, brugernes organiseringsgrad mv. Derfor skal det altid begrundes konkret, hvordan brugerne og brugerperspektivet inddrages relevant.

Typiske leverancer

De typiske leverancer i screeningsfasen, som skal bidrage til at opfylde fasens formål vil typisk være:

- a. En videnssammenfatning med eksisterende viden om problem og mulige løsninger mv

- b. En beskrivelse af prototypen, typisk ved beskrivelse af indsatsens kerneelementer og sammenhængen mellem dem inkl. nødvendige kompetencer
- c. En indledende omkostningsvurdering baseret på prototypen
- d. En vurdering af efterspørgsel baseret på prototypen
- e. En vurdering (baseret på ovenstående vidensgrundlag) af om kriterierne for at iværksætte en ny fase, typisk modningsfasen, er opfyldt ('SUSI-vurdering')
- f. Vejledning af socialområdets aktører på baggrund af screeningsfasens resultater.

Videnssammenfatning

Videnssammenfatningen præsenterer resultaterne af den indledende afdækning af vidensgrundlaget om det problem, indsatsen skal løse, mulige løsninger mv. Videnssammenfatningen skal rumme en gennemsigtig redegørelse for vidensgrundlaget for screeningen.

Beskrivelse af prototypen

Prototypen er identisk med den indledende beskrivelse af den indsats, der skal modnes i den efterfølgende fase. Prototypen skal kunne anvendes i forbindelse med puljeudmeldinger og eventuelle udbud i modningsfasen. Prototypen vil typisk bestå af en række (formodede) kerneelementer, der beskrives i Socialstyrelsens systematik for beskrivelse af kerneelementer, samt en beskrivelse af sammenhængen mellem kerneelementerne i prototypen. Nødvendige kompetencer indgår også i beskrivelsen.

Indledende omkostningsvurdering

Den indledende omkostningsvurdering er baseret på prototypen, og kan evt. præsenteres i sammenhæng med denne.

En vurdering af efterspørgsel

Screeningsfasen skal indeholde en undersøgelse og vurdering af efterspørgslen efter den sociale indsats i kommunerne eller blandt de sociale tilbud, som vil skulle drifte indsatsen fremadrettet. Vurderingen kan indgå i videnssammenfatningen. Det er desuden relevant at belyse, om brugere og fagpersoner finder indsatsen acceptabel.

Vurdering af kriterierne for at iværksætte en ny fase ('SUSI-vurdering')

Screeningsfasen skal afsluttes med en 'SUSI-vurdering' af, hvorvidt kriterierne for at iværksætte en ny fase i udviklingsarbejdet (typisk modningsfasen) er opfyldt. Der er tale om Socialstyrelsens faglige vurdering og indstilling. Samlet set skal screeningsfasen sikre et vidensgrundlag til at vurdere, om kriterierne for at iværksætte en ny fase, typisk modningsfasen, er opfyldt.

Vejledning

Der bør altid tages stilling til, hvordan den nye viden, der er opnået i forbindelse med en screening, kan nyttiggøres umiddelbart for socialområdets aktører. Typisk kan det være relevant at udarbejde et kortfattet og målrettet vejledende formidlingsprodukt på Vidensportalen. Viden kan også nyttiggøres ad andre kanaler, fx ved at indgå i grundlaget for Socialstyrelsens udgående rådgivning.

Kriterier for at fortsætte til modningsfasen

Nedenstående kriterier skal være opfyldt, før modningsfasen igangsættes:

SUSI 2.0 – spor 1	SUSI 2.0 – spor 2
Indsatsen er fagligt velbegrunder	Indsatsen er faglig velbegrunder
1. Det er klart beskrevet, hvilket problem indsatsen skal løse	1. Samme kriterie som i spor 1
2. Der er udviklet en prototype, som formodes at løse eller afhjælpe problemet	2. Samme kriterie som i spor 1
3. Prototypen bygger på "aktuelt bedste viden"	3. Samme kriterie som i spor 1
4. Forudsætninger og rammer for indsatsen er beskrevet	4. Samme kriterie som i spor 1
Indsatsen er realistisk i både modning, afprøvning og drift	Indsatsen er realistisk i både modning, afprøvning og drift
1. Indsatsen kan realistisk forankres i udbredelsesfasen	1. Samme kriterie som i spor 1
2. Indsatsen kan implementeres tilstrækkeligt hurtigt og ensartet til at arbejde ud fra strukturerede udviklingsforløb i modningsfasen	2. Det er sandsynligt, at et modningsprojekt vil fokusere/forenkle modellen og/eller give viden om implikationer for praksis samt hjælperedskaber, som befordrer implementeringen for andre kommuner
3. Den nye viden, et modningsprojekt vil give, står mål med omkostningerne	3. Samme kriterie som i spor 1
4. Indsatsen er ikke urealistisk dyr	4. Samme kriterie som i spor 1
5. Det er realistisk, at indsatsen i en modningsfase kan defineres, så en effektevaluering er mulig	5. -
Indsatsen er efterspurgt	Indsatsen er efterspurgt
1. Kommunerne er interesserede i at levere den samlede indsats	1. Samme kriterie som i spor 1
2. Indsatsen er accepteret af fagpersoner, medarbejdere og andre relevante aktører	2. Samme kriterie som i spor 1
3. Brugerperspektivet har været relevant inddraget i udviklingen af prototypen	3. Samme kriterie som i spor 1
4. Prototypens kerneelementer understøtter, at brugerperspektivet belyses og involveres	4. Samme kriterie som i spor 1

Modningsfasen

Modningsfasen kan variere i tid og afhænger hovedsageligt af afsættet, samt hvor lang tid det tager at implementere og udføre indsatsens elementer. Modningsfasen varer typisk fra 2 til 4 år.

Afsættet for modningsfasen er den prototype, som er udviklet i screeningsfasen. Desto stærkere vidensgrundlaget og beskrivelsen af prototypen er, desto hurtigere kan modningen igangsættes og fuldendes.

Den tid, det tager at implementere og udføre indsatsens elementer, afhænger bl.a. af, hvor kompleks prototypen er. Derfor vil modning i spor 1 ofte – men ikke altid - kunne gennemføres hurtigere end modning i spor 2.

Formål med modningsfasen

Formålet med modningsfasen er at færdigudvikle og definere indsatsen, så den er klar til at blive systematisk afprøvet i afprøvningsfasen. I modningsfasen skal screeningsfasens prototype udvikles til en samlet og færdig indsatsbeskrivelse, hvis kerneelementer er testet i og tilpasset til praksis.

I spor 2 er det et særskilt formål med fasen at undersøge, om den modnede indsats bedst videreføres ved:

- En afprøvning i spor 2
- En afprøvning af udvalgte kerneelementer i indsatsen i spor 1
- Anden formidling af viden om kerneelementerne i indsatsen uden for fasemodellen og strategien (fast track)

Denne særlige afvejning for indsatser i spor 2 skyldes, at afprøvning i spor 2 ikke giver samme stærke effektviden som afprøvning i spor 1. Derfor er det nødvendigt at vurdere, hvordan ressourcerne anvendes mest hensigtsmæssigt. Man kan således opnå en stærkere effektevaluering ved at afprøve udvalgte dele af indsatsen i spor 1. Andre gange kan det være mest hensigtsmæssigt at sikre en hurtig og målrettet formidling af viden fra modningsfasen frem for at afvente en afprøvning i spor 2, som alligevel ikke giver stærk effektviden.

Udvikling af viden i modningsfasen

Modningsfasen er kendetegnet ved et systematisk vidensarbejde med alle aspekter af indsatsen. I modningsfasen bringes ny viden løbende i anvendelse til at udvikle, kvalificere og justere indsatsen.

Den viden, fasen udvikler, udspringer af de konkrete erfaringer med at implementere og udføre indsatsen i en 'virkelig' kontekst, dvs. dér hvor indsatsen er tiltænkt at skulle fungere. Det kan fx være i myndighedens sagsbehandling, i hverdagens praksis på et udførende tilbud eller ved nye samarbejdsprincipper og arbejdsgange på tværs af en kommunal organisation.

Ved fasens afslutning skal der ske en afsluttende vurdering af vidensgrundlaget i forhold til kriterierne for at iværksætte afprøvningsfasen.

Modningsfasen er kendetegnet ved følgende vidensudvikling:

1. Klargøring af indsatsen, så den er implementeringsparat
2. Koncept for kompetenceudvikling (hvis relevant)

3. Processtøtte til kommuners eller leverandørers implementeringsopgave
4. Vidensunderstøttet udvikling af indsatsen med afsæt i implementeringserfaringer og resultater
5. Eventuel pilotafprøvning (kun spor 1)
6. Evaluering og vurdering af indsatsen
7. Brugerperspektiv og efterspørgsel

Klargøring af indsatsen, så den er implementeringsparat

Når modningsfasen begynder, overtager fasen den prototype, som blev udviklet i screeningsfasen.

Prototypen udgør første version af den indsatsbeskrivelse, der skal modnes og færdiggøres i modningsfasen. I løbet af fasen skal indsatsbeskrivelsen implementeres i stadigt mere 'modne' eller færdige versioner. Implementeringen er en forudsætning for systematisk at indsamle erfaringer med, hvordan indsatsen fungerer. Den systematiske erfaringsindsamling skal bruges til at modne indsatsen yderligere.

Prototypen kan se forskellig ud fra indsats til indsats. Der er fx – som beskrevet under screeningsfasen – forskel på, om prototypen er en videreudvikling af en kendt indsats eller kendte kerneelementer; om den udspringer af en syntese af viden på området eller noget helt tredje.

Modningsfasen skal derfor indledes med en vurdering af, om prototypen er implementeringsparat.

Modningsfasen indeholder typisk en pulje, hvor Socialstyrelsen søger kommuner eller andre aktører at samarbejde med om modning af indsatsen. Det skal vurderes, om prototypen i dens eksisterende form kan vedlægges en puljeudmelding.

De, der byder ind på puljen, skal vide hvilken indsats, de forpligter sig på at modne i samarbejde med projektets øvrige parter. Prototypen skal have en kvalitet, så puljens ansøgninger kan målrettes modningsprocessen. Det gælder i forhold til at involvere de rigtige aktører, faglige perspektiver mv. samt i forhold til at afsætte de nødvendige ressourcer og rammer. Det er meget vigtigt, at ansøgerne accepterer indsatsens kerneelementer og grundlæggende problemforståelse.

Når man er blevet bekendt med de kommuner/leverandører, som skal modne indsatsen, og deres lokale forudsætninger, kan indsatsbeskrivelsen nogle gange målrettes yderligere til de konkrete aktører og faggrupper, der skal arbejde med den. Derfor kan det overvejes at udvikle næste version af indsatsbeskrivelsen allerede i forbindelse med kommunernes/leverandørernes opstart. Formålet med at revidere indsatsbeskrivelsen er i så fald at gøre indsatsen mere implementeringsparat, så man kan komme hurtigt i gang med at gøre sig systematiske erfaringer med indsatsen.

I spor 1 bør man overveje, om der allerede med prototypen kan opstilles fidelitetskriterier, som kan lette implementeringen, og som kan anvendes i evalueringen.

Koncept for kompetenceudvikling

Hvis det følger af prototypen, at fagpersoner i indsatsen skal have særlige kompetencer, skal man i starten af modningsfasen finde ud af, hvordan kompetencekravet implementeres.

Ofte vil kompetencekravet skulle indfries ved at tilbyde målrettet uddannelse eller anden information og vejledning. Såfremt der er afsat ressourcer til det i modningen, kan kompetenceudviklingen varetages af Socialstyrelsen eller (typisk) en kompetenceleverandør. Det er også muligt at stille det som et krav til en puljeansøgning, at der afsættes midler til kompetenceudvikling.

Det er vigtigt, at det koncept for kompetenceudvikling, som anvendes i modningsfasen, bliver grundigt beskrevet. Samme koncept skal kunne anvendes i forbindelse med en eventuel afprøvning og udbredelse af indsatsen til andre kommuner/leverandører.

Processtøtte til kommuners eller leverandørers implementeringsopgave

Processtøtten kan varetages af Socialstyrelsen, en kompetenceleverandør eller i kombination.

Indsatsen skal i modningsfasen implementeres og modnes i den kontekst, hvor den er tiltænkt at virke. Det vil ofte være i en kommunal organisation og/eller hos én eller flere leverandører af sociale ydelser.

Det er væsentligt for udbyttet af modningsfasen, at de udvalgte ansøgere modtager relevant rådgivning og processtøtte til implementeringsopgaven. Gennem hurtig og god implementering skabes optimale rammer for fasens øvrige vidensproduktion.

Når ansøgerne er udvalgt, kan processtøtten bestå i en indledende parathedsanalyse og/eller en egentlig implementeringsplan for hver ansøger. Ofte nedsættes et implementeringsteam hos ansøger, hvor relevante nøglepersoner mødes og drøfter projektets fremdrift. Implementeringsteamet vil ofte være centrum for processtøttens rådgivende aktiviteter.

Processtøtten vil typisk bestå i løbende rådgivning, sparring og erfaringsudveksling. Udgangspunktet for rådgivningen er anerkendt implementeringsteori og implementeringsredskaber (fx Socialstyrelsens Implementeringsguide) i kombination med indsatsspecifik viden.

Processtøtten til den enkelte ansøger kan suppleres af fælles aktiviteter for alle ansøgere i form af temadage, netværksmøder for ledere eller udvalgte faggrupper, sparringsworkshops mv.

Vidensunderstøttet udvikling af indsatsen (formativ evaluering)

Det er hovedformålet med modningsfasen at færdigudvikle indsatsbeskrivelsen. Det skal ske gennem kvalificering, justering og udvikling af indsatsbeskrivelsen med afsæt i viden om implementeringserfaringer, resultater og anden væsentlig viden.

Modningen af indsatsbeskrivelsen med afsæt i viden hviler på evaluering. Evalueringen skal gennem fortløbende dataindsamling og videnssynthese give et målrettet og kvalificeret grundlag for at tilpasse og justere indsatsbeskrivelsen.

To hovedspørgsmål, som evalueringen skal være med til at besvare, er:

1. Er der behov for at ændre eller justere indsatsens kerneelementer og forandringsteori?
2. Kan man forbedre den måde, indsatsen udføres på?
3. Er der brug for nye eller ændrede implementeringstiltag for at få indsatsen til at fungere?

Besvarelsen af disse evalueringsspørgsmål skal tage afsæt i viden og data om henholdsvis implementering og resultater, dvs. evalueringen skal bygge på viden om hvorvidt indsatsen fungerer i praksis, og om indsatsen løser eller afhjælper det problem, den er til for. Den formative evaluering skal drive udviklingen af indsatsbeskrivelsen.

I vurderingen af indsatsens resultater indgår en løbende afvejning af, om de kerneelementer, indsatsen består i, tilsammen er *tilstrækkelige* og *nødvendige* for at løse det problem, indsatsen er til for. Hvis man ikke har de tilstrækkelige forudsætninger for, at indsatsen virker, må man supplere indsatsbeskrivelsen med de nødvendige kerneelementer. Hvis man har mere med i indsatsbeskrivelsen, end det er nødvendigt for at løse eller afhjælpe problemet relevant, spilder man ressourcer og tager fokus fra det, der er vigtigt.

Erfaringerne tilsiger, at man særligt bør have fokus på ikke at gøre indsatsbeskrivelsen unødigt kompleks. Fordi en social indsats næsten altid indgår i et samspil med andre indsatser og offentlige services, er det fristende at forsøge at optimere alt, hvad der påvirker og er relevant for indsatsen, på én gang. Ulempen er, at det gør indsatsen ekstremt kompleks at implementere og evaluere, hvilket i sidste ende kan ødelægge vidensgrundlaget for indsatsen og gøre indsatsen vanskelig eller umulig at formidle og implementere andre steder.

Man bør derfor have et målrettet fokus i udviklingen af indsatsbeskrivelsen på at reducere kompleksitet og indskrænke indsatsbeskrivelsens kerneelementer til det nødvendige. Der bør ikke være noget med i indsatsbeskrivelsen, som ikke logisk og entydigt er relevant for det problem, indsatsen skal løse eller afhjælpe.

Hvis der er væsentlige forudsætninger for, at indsatsen kan fungere, bør dette beskrives særskilt allerede i prototypen. Hvis man bliver opmærksom på nye forhold eller udvikler nye forståelser af disse forudsætninger i modningsfasen, bør det tilføjes indsatsbeskrivelsen. Man kan dedikere ressourcer i processtøtten til at rette op på eventuelt mangelfulde forudsætninger for indsatsen. I en senere afprøvningsfase bør implementeringsforudsætningerne kortlægges i en indledende parathedsanalyse, så man ikke går i gang med en afprøvning uden at forudsætningerne for at lykkes med indsatsen er til stede.

Viden fra evalueringen bringes relevant i spil og fortolkes i et samarbejde mellem modningsfasens aktører, ikke mindst Socialstyrelsens medarbejdere, evaluator og projektledere og implementeringsteams i de kommuner/leverandører, som implementerer indsatsen. Det sker på fælles møder, workshops mv. og koordineres tæt med processtøttens aktiviteter.

Det er vigtigt at samarbejde med de kommuner/leverandører, som modner indsatsen, om at fortolke evalueringens fund og resultater og justere indsatsbeskrivelsen. Dels fordi de har særlige forudsætninger for at fortolke og omsætte evalueringens viden som følge af deres arbejde med at implementere og levere indsatsen. Dels fordi det er vigtigt at sikre ejerskab til de justeringer af indsatsbeskrivelsen, som sker, blandt de projektledere, faggrupper og andre aktører, som skal implementere ændringerne.

Det er en særskilt pointe, at den formative evalueringens viden og justeringer af indsatsbeskrivelsen drøftes og aftales i et samarbejde *på tværs* af de kommuner/leverandører, der deltager. Det vil kvalificere drøftelserne at lade forskellige implementeringsperspektiver mødes og brydes. Derudover hjælper drøftelser på tværs med at holde fokus på de elementer i indsatsbeskrivelsen, som er fælles og nødvendige – og at holde særlige lokale perspektiver og udfordringer adskilt fra den generelle indsatsbeskrivelse.

Succeskriteriet for den formative evaluering er, at evalueringens fund og resultater er anvendelige i dette samarbejde mellem fasens aktører til at udvikle og målrette indsatsbeskrivelsen. Indsatsbeskrivelsen målrettes kriterierne for at iværksætte afprøvningsfasen.

Særligt for spor 1

I spor 1 vil udviklingsprocessen ofte have karakter af 'læringsloops' efter kvalitetscirklen:

- Indsatsbeskrivelsen er grundlaget for implementering og de forventede resultater
- Gennem erfarings- og dataindsamling dokumenteres implementeringserfaringer og resultater
- Med afsæt i erfarings- og dataindsamling analyseres og vurderes implementering og resultater
- Ud fra analyse og vurdering justeres og ændres indsatsbeskrivelsen

Disse læringsloops er principielt først færdige, når der ikke længere er grund til at justere indsatsbeskrivelsen, fordi den er velimplementeret, og der er indikationer på, at den virker som

ønsket. I praksis er det nødvendigt at planlægge et antal 'læringsloops'. De kommuner/leverandører, som deltager i modningen, skal (fx i puljeansøgningen) forpligte sig på at deltage i aktiviteter, som indgår i disse læringsloops – både dokumentationsopgaven og de møder, workshops mv., hvor evalueringsresultaterne vurderes, og hvor indsatsbeskrivelsen justeres. Det er vigtigt, at evaluator planlægger evalueringens aktiviteter og formidling, så evalueringen relevant og rettidigt understøtter disse udviklingsaktiviteter.

I spor 1 har evalueringen bl.a. til formål at bidrage til udviklingen og modningen af fidelitetskriterier i indsatsbeskrivelsen. Evalueringen skal i løbet af modningsfasen teste fidelitetsmål og måleredskaber, som kan indarbejdes i indsatsbeskrivelsen, og som vil ligge til grund for en efterfølgende afprøvning.

Særligt for spor 2

I spor 2 er indsatsbeskrivelsen typisk så kompleks, at det tager lang tid at implementere den. Derfor er det ikke realistisk inden for projektperioden at gennemføre 'læringsloops' af hele indsatsen. Man kan i stedet arbejde med prøvehandlinger for udvalgte elementer af indsatsen.

Derudover skal evalueringen målrettes en stadig større 'dybde' i indsatsbeskrivelsen i projektperioden. Man opnår dybde i indsatsbeskrivelsen ved at udfolde, konkretisere og eksemplificere de implikationer for praksis, som følger af kerneelementernes grundlæggende funktioner /principper. Dybde opnås også ved at opnå erfaringer med redskaber, som understøtter en kvalificeret udførelse af indsatsen.

Spor 2 indsatser er kendetegnet ved, at der tillades en større variation i den måde, indsatsen udføres på, end i spor 1. Derfor er det typisk ikke muligt at opstille håndfaste fidelitetskriterier for udførelsen. Til gengæld vil det ofte være muligt i løbet af modningsfasen at identificere eller udvikle mere generelle kvalitetsstandarder for udførelsen, herunder at identificere redskaber til at måle kvaliteten.

I spor 2 skal evalueringen belyse, om indsatsbeskrivelsen på trods af variation i udførelsen kan siges at blive implementeret med afsæt i samme grundlæggende principper eller funktioner de steder, hvor den modnes.

Eventuel pilotafprøvning (kun spor 1)

I spor 1 kan man overveje at afslutte modningsprocessen med en egentlig pilotafprøvning. I pilotafprøvningen fastholdes indsatsbeskrivelsen i sin færdige form og implementeres som tiltænkt. På den måde gennemføres en 'miniafprøvning', hvor man sandsynliggør, at indsatsen kan implementeres, samt dokumenterer de resultater og omkostninger, som kan måles ved indsatsen i sin færdige form.

Formålet med en pilotafprøvning er at give et mere solidt grundlag for at vurdere overgangskriterierne til afprøvningsfasen – samt eventuelt at give et bedre grundlag for vidensformidling efter modningsfasen. Pilotafprøvningen kan også give et mere kvalificeret afsæt for at beskrive et afprøvningsscenarium i afprøvningsfasen.

Det er altid en konkret afvejning, om der skal gennemføres en pilotafprøvning. For nogle indsatser vil en pilotafprøvning tage værdifuld tid fra modningsprocessen, som går ud over kvaliteten i den færdige indsatsbeskrivelse.

Det er også en dårlig idé at gennemføre en pilotafprøvning, hvis forudsætningerne reelt ikke er til stede for en sådan mini-afprøvning, dvs. hvis indsatsen ikke er færdigudviklet eller ikke kan nå at blive tilstrækkeligt implementeret som tiltænkt i pilotafprøvningen.

Det er meget sjældent relevant at gennemføre en pilotafprøvning i spor 2, fordi det typisk kræver en del tid i modningsfasen at opnå tilstrækkelig 'dybde' i indsatsbeskrivelsen, og fordi

fraværet af håndfaste fidelitetskriterier gør det vanskeligt at adskille en udviklingsperiode fra en periode, hvor indsatsen ligger 'fast'.

Evaluering og vurdering af indsatsen

Evalueringen i modningsfasen skal tilrettelægges, så den ud over at bidrage til udviklingen af indsatsbeskrivelsen også giver en afsluttende vurdering af indsatsens implementering, resultater og omkostninger.

Det summative evalueringsformål betyder, at evalueringsdesign og dataindsamling skal give grundlag for en kvalificeret vurdering af fasens overgangskriterier. Evalueringsrapporten udgør hovedgrundlaget for denne vurdering, og overgangskriterierne vil derfor definere evalueringsspørgsmålene i den summative evaluering.

Særligt for spor 1

Der bør i løbet af modningsfasen i indsatsbeskrivelsen opstilles egentlige fidelitetskriterier for implementeringen. Evalueringen skal med afsæt i data/dokumentation fra modningsfasen vurdere, om indsatsen er implementerbar under iagttagelse af disse fidelitetskriterier. Det kan fx ske gennem fidelitetsmålinger i en pilotafprøvning, eller ved at evalueringen på anden vis vurderer indsatsens implementeringsegnet ud fra de erfaringer, der er gjort i modningsfasen.

Resultatmålingen i spor 1 bør anvende validerede måleredskaber efter følg-eller-forklar princippet og gerne data fra fagsystemer eller nationale registre om muligt og relevant.

Der skal gennemføres en omkostningsvurdering efter Socialstyrelsens retningslinjer for økonomiske analyser af sociale indsatser på det niveau, som vidensgrundlaget tillader. Omkostningsvurderingen kan suppleres med en scenarieanalyse i SØM ud fra de foreløbige resultater, hvis forudsætningerne for en SØM-beregning er opfyldt.

Særligt for spor 2

I spor 2 projekter er det ikke altid muligt at opstille entydige fidelitetskriterier for implementeringen, fordi indsatsbeskrivelsen tillader større variation i udførelsen end i spor 1 indsatserne. I så fald bør evalueringen foretage en vurdering af, om indsatsen er implementerbar, ud fra en vurdering af, om implementeringen i modningsfasen er lykkedes med at efterleve de bærende principper eller funktioner, som indsatsens kerneelementer beskriver. Ofte vil det være muligt at opstille generelle kvalitetsstandarder og/eller at identificere redskaber, som måler kvalitet i indsatsen.

Resultatmålingen i spor 2 bør anvende validerede måleredskaber i det omfang, det er muligt og værdifuldt for evalueringen. Der bør indgå fagsystem- eller registerdata i det omfang, det er relevant for indsatsen.

Om muligt gennemføres en omkostningsanalyse på det niveau, vidensgrundlaget tillader jf. "Socialstyrelsens Vejledning til omkostningsvurdering". Der vil sjældent være grundlag for at gennemføre en scenarieanalyse i SØM.

Brugerinddragelse og efterspørgsel

I modningsfasens begyndelse – og gerne i samarbejde med de kommuner/leverandører, som skal modne indsatsen - skal der lægges en strategi for brugerinddragelse og belysning af brugerperspektivet.

Den projektspecifikke inddragelse afhænger af en række forhold, herunder overvejelse om målgruppespecifikke forhold (bl.a. betydningen af forskellige typer funktionsnedsættelse), potentielle interessekonflikter, brugernes organiseringsgrad mv. Derfor skal det altid begrundes konkret, hvordan brugerne og brugerperspektivet inddrages relevant.

Det skal overvejes, om brugere eller brugerrepræsentanter skal have en formel repræsentation i projektorganisationen. Det kan fx ske ved at stille krav om brugerinddragelse i de implementeringsteams, som typisk nedsættes lokalt hos ansøger.

Derudover skal det overvejes, om og hvordan brugerperspektivet inddrages systematisk i såvel indsatsbeskrivelsen som i evalueringen.

Brugerperspektivet kan i indsatsbeskrivelsen fx belyses gennem spørgeteknikker, dialogværktøjer eller andre redskaber, som understøtter brugerens perspektiv i implementeringen og leveringen af indsatsen.

Data fra brugerperspektivet i indsatsen kan, hvis relevant, indgå i evalueringen. Evalueringen skal sikre en systematisk belysning af brugernes perspektiv på indsatsen.

Derudover skal evalueringen belyse efterspørgslen efter den indsats, som er modnet, blandt de kommuner/leverandører, hvor den er tiltænkt at kunne implementeres. Det kan fx ske gennem interviews, workshops eller lignende, hvor evalueringens resultater præsenteres. Efterspørgselsperspektivet skal fremgå af evalueringen, herunder i form af anbefalinger til justeringer af indsatsbeskrivelsen og/eller som belysning af udbredelsesperspektivet.

Typiske leverancer i modningsfasen

Modningsfasen har følgende typiske leverancer:

- a. Indsatsbeskrivelse
- b. Puljeudmelding, ansøgningsspecifikke parathedsanalyser og implementeringsplaner
- c. Evalueringsdesign
- d. Program for kompetenceudvikling
- e. Ramme for formidling og drøftelse af evalueringens resultater og fund
- f. Evalueringsrapport
- g. Analyse af investeringspotentiale
- h. Beskrivelse af afprøvningsscenarium
- i. SUSI-vurdering
- j. Vejledning af socialområdets aktører på baggrund af modningsfasens resultater

Indsatsbeskrivelse

Indsatsbeskrivelsen er bygget op omkring de kerneelementer, som formodes at få indsatsen til at virke, og en beskrivelse af, hvordan kernelementerne hænger sammen og fungerer samlet set som én indsats.

Når modningsfasen er afsluttet, skal indsatsbeskrivelsen være færdigudviklet. Det betyder, at den skal være relevant justeret og tilpasset med afsæt i erfaringerne med at implementere indsatsen i praksis. Det betyder også, at indsatsbeskrivelsen skal være beskrevet så fyldestgørende, at andre kommuner/leverandører kan implementere indsatsen ud fra beskrivelsen.

Indsatsbeskrivelsen skal bl.a.:

- Specificere det problem, som indsatsen skal løse
- Tydeliggøre den teori og viden, indsatsen bygger på, herunder eventuelle grundlæggende faglige tilgange eller forståelser, indsatsen bygger på og forudsætter
- Eksplicitere forventningerne til, hvordan indsatsen virker og hvilke resultater, man opnår
- Beskrive, hvordan man udfører indsatsen på en måde, som klart adskiller indsatsen fra relevante alternativer (fx normalindsatsen).

- Opstille et system for resultatdokumentation, som kan anvendes til at evaluere indsatsens udførelse og resultater.
- Beskrive væsentlige forudsætninger for indsatsen (herunder kompetencekrav) og indsats-specifikke implementeringsfaktorer

I spor 1 bør indsatsbeskrivelsen desuden:

- Definere og afgrænse den målgruppe, indsatsen er udviklet til
- Opstille klare fidelitetskriterier

I spor 2 bør indsatsbeskrivelsen desuden:

- Vejlede praksis gennem eksempler (gerne fra modningen) på, hvordan kerneelementerne efterleves i praksis
- Pege på redskaber til at understøtte efterlevelsen af kerneelementerne, herunder redskaber som kan anvendes til at vurdere kvalitet i indsatsen

En god indsatsbeskrivelse (i begge spor) er:

- egnet som afsæt for uddannelse og træning ("teachable")
- egnet som afsæt for forståelse af indhold og faglig begrundelse ("learnable")
- egnet som afsæt for praksisændringer ("doable" (teknisk beskrivelse) eller "actionable" (vejledende beskrivelse))
- egnet som afsæt for evaluering ("assessable"), dvs. det skal være muligt med afsæt i indsatsbeskrivelsen at dokumentere (spor 1) eller vurdere (spor 2), om indsatsen implementeres i overensstemmelse med beskrivelsen, og om man opnår de ønskede resultater.

Puljeudmelding og ansøgnings-specifikke parathedsanalyser og implementeringsplaner

Det er vigtigt, at modningsfasens puljeudmelding klart beskriver den modningsopgave, som ansøgerne skal bidrage til. Det indebærer at vedlægge første version af indsatsbeskrivelsen samt at beskrive de aktiviteter og evalueringskrav, ansøgere er underlagt. Det skal også fremgå, at ansøger er forpligtet på samarbejde om modningen af en fælles indsats.

Når ansøgningspuljen er behandlet, kan man vælge at udarbejde en parathedsanalyse for hver ansøger. Parathedsanalysen vurderer med afsæt i ansøgningsmateriale, interview, selvevaluering eller lignende, i hvilken udstrækning forudsætningerne er til stede for at påbegynde implementeringsopgaven.

Med afsæt i parathedsanalysen eller som et selvstændigt produkt kan der udarbejdes en implementeringsplan for hver ansøger. Implementeringsplanen beskriver, hvordan ansøger forpligter sig på at tilvejebringe forudsætningen for god implementering af indsatsbeskrivelsens fortløbende versioner.

Evalueringsdesign

Evalueringsdesignet beskrives i en kontrakt (ekstern evaluator) eller i et kommissorium (intern evaluator). Evalueringsdesignet bør konkretiseres i et metodenotat, der udarbejdes, når puljeudmeldingen er afsluttet, og modningsprocessen starter op sammen med de udvalgte ansøgere. Det skyldes, at der er en del information og afklaring om indsatsen og implementeringskonteksten, som først er kendt på dette tidspunkt. Det er samtidig ofte vigtigt at indhente viden og vurdering fra de fagpersoner og brugere, som er en del af indsatsen, når evalueringens endelige dataindsamling skal planlægges.

Det er ikke mindst værdifuldt at drøfte evalueringens anvendelse af *validerede måleredskaber* og *data fra fagsystemer eller nationale registre* med ledere, fagpersoner og brugere. De kan være med til at vurdere eller pilotteste, om et valideret måleredskab kan fungere i den kontekst, det skal anvendes i. Særligt kommunerne kan også være med til at vurdere datakvaliteten i fagsystemer og registre.

Der kan i løbet af modningsfasen aftales justeringer i evalueringens designet som følge af, at man ændrer indsatsbeskrivelsen. Det er vigtigt at dokumentere aftalte ændringer i designet.

Til spor 1 indsats skal anvendes validerede måleredskaber i evalueringen ud fra nettolisten efter følg eller forklar princippet. Validerede måleredskaber styrker validiteten og sammenligneligheden af data i evalueringen.

Til spor 2 indsats kan anvendes validerede måleredskaber, såfremt det er muligt og relevant. Det vil ofte styrke kvaliteten af evalueringen at anvende registerdata.

Program for kompetenceudvikling

Såfremt indsatsen forudsætter særlig *uddannelse* eller *kompetenceudvikling*, skal der i modningsfasen udvikles et kompetenceudviklingsprogram. Kompetenceudviklingsprogrammet skal ved modningsfasens afslutning være beskrevet sådan, at det kan videreføres af andre leverandører end den, der har udviklet programmet.

Ramme for formidling og drøftelse af evalueringens resultater og fund

Den formative evaluering har til formål at skabe en vidensbaseret og målrettet udvikling af indsatsen. Evalueringens succes afhænger af, at evalueringens resultater og fund bliver bragt relevant i anvendelse i modningsfasens udviklingsprocesser.

Leverancen for den formative evaluering består i en plan eller ramme for denne anvendelse. Det kan fx være en plan for de møder, workshops, temadage mv., som i løbet af modningsfasen skal sikre den relevante læring og udvikling.

Evalueringens resultater og fund bør formidles i en form, som understøtter denne ramme. Det kan eksempelvis være formidling i form af præsentationer i disse udviklingsfora, eller i form af korte notater eller statusrapporter.

Evalueringsrapport

Fasen afsluttes med en evalueringsrapport. Evalueringsrapporten skal indeholde en implementeringsevaluering, en resultatevaluering og en omkostningsvurdering.

Evalueringsrapporten skal give en summativ vurdering af indsatsen som grundlag for at vurdere indsatsen op mod overgangskriterierne for afprøvningsfasen. Derudover skal evalueringen kunne læses og anvendes af interessenter på feltet, herunder kommuner eller andre aktører, som måtte ønske at implementere indsatsen lokalt.

Det er nogle gange relevant at udarbejde en midtvejsrapport ca. halvvejs i fasen. Midtvejsrapporten vil i så fald beskrive de foreløbige resultater og implementeringserfaringer, og typisk vil rapporten gøre særskilt status for de kommuner/leverandører, som deltager i modningen. Typisk vil midtvejsrapporten indeholde anbefalinger til arbejdet i den resterende del af fasen. På den måde kan midtvejsrapporten fungere som katalysator for en intensiveret implementering og udvikling af indsatsen i anden halvdel af fasen.

Beskrivelse af afprøvningsscenario

Som afslutning på modningsfasen udarbejdes et *afprøvningsscenario*. Formålet med leverancen er at pege på et optimalt design for afprøvningsfasen ved at bygge på den viden, som er opnået i modningsfasen om bl.a.: indsatsens karakter, evalueringens dataindsamling,

samt erfaringerne med at bruge validerede måleredskaber og/eller data fra fagsystemer. Afprøvningsscenariet kan bl.a. pege på et realiserbart kontrolgruppedesign (spor 1) eller registerbaseret effektstudium (spor 2).

SUSI-vurdering

Med afsæt i evalueringsrapporten og anden relevant viden, udarbejder Socialstyrelsen en *SUSI-vurdering* af, om overgangskriterierne for at gå videre i afprøvningsfasen er opfyldt. I vurderingen indgår også en overvejelse om, hvorvidt den viden, som er frembragt i modningsfasen, kan indgå relevant i anden national formidling eller udbredelse af viden, fx igennem Socialstyrelsens rådgivningsaktiviteter.

For spor 2 indsatser skal SUSI-vurderingen tillige indeholde en vurdering af, om det er muligt og hensigtsmæssigt at afprøve en forenklet udgave af indsatsbeskrivelsen (fx udvalgte kerneelementer) i regi af spor 1. Dette vil give stærkere effektviden og lettere implementering end en tilsvarende afprøvning af den samlede spor 2 indsats.

Vejledning af socialområdets aktører på baggrund af modningsfasens resultater

Der bør altid tages stilling til, hvordan den ny viden, der er opnået i forbindelse med en modning, kan nyttiggøres umiddelbart for socialområdets aktører. Typisk kan det være relevant at udarbejde et kortfattet og målrettet vejledende formidlingsprodukt. Viden kan også nyttiggøres ad andre kanaler, fx ved at indgå i grundlaget for Socialstyrelsens udgående rådgivning eller som indsatsartikel på Vidensportalen.

Kriterier for at fortsætte til afprøvningsfasen

Følgende kriterier skal være opfyldt, førend afprøvningsfasen igangsættes:

SUSI 2.0 – spor 1	SUSI 2.0 – spor 2
Indsatsen er færdigudviklet og defineret	Indsatsen er færdigudviklet og defineret
<ol style="list-style-type: none"> 1. Indsatsbeskrivelsen har en kvalitet, så andre kommuner/leverandører ud fra beskrivelsen kan implementere den. 2. Indsatsbeskrivelsen indeholder fidelitetskriterier, som gør det muligt at afgøre, om man følger indsatsen eller ej 3. Indsatsbeskrivelsen beskriver tydeligt de resultater, som forventes i forlængelse af indsatsen	<ol style="list-style-type: none"> 1. Samme kriterie som i spor 1 2. Indsatsbeskrivelsen indeholder handlingsanvisninger og om muligt kvalitetsstandarder, som gør det muligt at vurdere, om indsatsen er fulgt eller ej 3. Samme kriterie som i spor 1
Indsatsen er succesfuldt implementeret	Indsatsen er succesfuldt implementeret
<ol style="list-style-type: none"> 1. Modningsfasen har vist, at indsatsen kan implementeres i en dansk (typisk kommunal) sammenhæng	<ol style="list-style-type: none"> 1. Samme kriterie som i spor 1
Indsatsen har lovende resultater	Indsatsen har lovende resultater
<ol style="list-style-type: none"> 1. De foreløbige resultater er lovende, dvs. de indikerer en betydningsfuld forskel til alternativet (-erne), og det er sandsynligt, at en dokumenteret effekt kan påvises i afprøvningsfasen 2. Der er identificeret relevante datakilder og åleredskaber og et realistisk afprøvningsscenario for effektevalueringen i afprøvningsfasen 3. Den nye viden, et afprøvningsprojekt vil give, står mål med omkostningerne	<ol style="list-style-type: none"> 1. De foreløbige resultater er lovende, dvs. de indikerer en betydningsfuld forskel til alternativet(-erne). 3. Der er identificeret relevante datakilder, måleredskaber og et afprøvningsscenario, som gør det er sandsynligt at opnå væsentlig ny viden om indsatsens resultater 3. Samme kriterie som i spor 1
Indsatsen er ikke urealistisk dyr	Indsatsen er ikke urealistisk dyr
<ol style="list-style-type: none"> 1. Indsatsens omkostninger er velbelyst 2. Der er et rimeligt forhold mellem omkostningerne og de forventede resultater	<ol style="list-style-type: none"> 1. Samme kriterie som i spor 1 2. Samme kriterie som i spor 1
Indsatsen er accepteret og efterspurgt	Indsatsen er accepteret og efterspurgt
<ol style="list-style-type: none"> 1. Kommunerne finder på baggrund af modningsfasens evaluering fortsat indsatsen interessant 2. Relevante medarbejdergrupper, fagpersoner og øvrige aktører oplever indsatsen som relevant	<ol style="list-style-type: none"> 1. Samme kriterie som i spor 1 2. Samme kriterie som i spor 1

SUSI 2.0 – spor 1

3. Brugere og brugerperspektivet er relevant inddraget i modningsfasen, og det er afspejlet i indsatsbeskrivelsen

SUSI 2.0 – spor 2

3. Samme kriterie som i spor 1

Afprøvningsfasen

Afprøvningsfasen kan variere i længde alt efter vilkårene for implementering og evaluering.

Afprøvningsperioden vil være kortere, desto enklere det er at implementere indsatsen i de kommuner/hos de leverandører, hvor afprøvningen skal foregå. Spor 1 indsatser vil derfor som hovedregel have en kortere afprøvningsperiode end spor 2 indsatser.

Derudover afhænger afprøvningsperioden af vilkårene for det afprøvningsscenarium, der skal give solid viden om effekt (spor 1) eller værdifuld ny viden om resultaterne (spor 2). Der er også forskel fra indsats til indsats på, om de ønskede resultater af indsatsen kan måles på kort eller først på længere sigt.

Afprøvningsfasen kan typisk variere mellem 3 og 5 år.

Formål med afprøvningsfasen

Formålet med afprøvningsfasen er at finde ud af, om indsatsen virker og gør en værdifuld forskel for de mennesker, indsatsen er til for. På den baggrund gennemføres en eventuel udbredelse af indsatsen i udbredelsesfasen.

I spor 1 indebærer formålet at opnå solid viden om indsatsens effekt ved at afprøve den under kontrollerede forhold. Hensigten er i udbredelsesfasen at udbrede sociale indsatser, som dokumenteret virker.

I spor 2 indebærer formålet at opnå væsentlig ny viden om, hvorvidt indsatsen virker i forhold til at løse eller afhjælpe det problem, den er til for. Det sker ved at afprøve indsatsen under velegnede forhold med et passende evalueringssdesign. På baggrund af evalueringen vurderes det, om der er grundlag for en samlet udbredelse.

Udvikling af viden i afprøvningsfasen

I afprøvningsfasen er vidensudviklingen målrettet at finde ud af, om indsatsen virker.

Vilkårene for at besvare dette spørgsmål er væsentligt forskellige i de to spor. Det skyldes, at implementeringstiden og den variation i udførelsen af indsatsen, som spor 2 giver, gør det nødvendigt at undersøge spørgsmålet forskelligt fra spor 1.

Vidensudviklingen i begge spor er struktureret omkring:

1. Forberedelse af afprøvningen
2. Afklaring af evalueringssdesign
3. Processtøtte
4. Dataindsamling og evaluering
5. Brugerperspektiv og efterspørgsel

Forberedelse af afprøvningen

Afprøvningsfasen indledes med en forberedelse, som skal sikre de bedst mulige rammer for implementering og evaluering.

Forberedelsen kan tage afsæt i det afprøvningsscenarium, som i modningsfasen blev foreslået og beskrevet for afprøvningsfasen. Afprøvningsscenariet vil typisk indeholde overvejelser om

såvel rammerne for afprøvningsprojektet (herunder optimalt antal ansøgere og nødvendige egenskaber hos disse) som gennemførelsen af særligt evalueringen (herunder evalueringsdesign, anvendelse af registerdata, validerede måleredskaber mv.). Det kan være nødvendigt at justere eller supplere modningsfasens afprøvningsscenario med afsæt i ny viden eller ændrede projekt- eller implementeringsforhold.

Såfremt afprøvningsfasen gennemføres på baggrund af en puljeudmelding, er det vigtigt, at puljen beskriver de krav, afprøvningsfasen stiller til ansøgerne.

I forberedelsen ligger også at beskrive et evalueringssudbud eller evalueringsskissorium. Det er vigtigt, at evalueringens grundlag indeholder de krav til evalueringen, som følger af afprøvningsscenarioet.

Såfremt indsatsen er betinget af kompetenceudvikling, skal rammerne for kompetenceudviklingen sikres. Det kan fx ske ved at stille krav i puljeudmeldingen om, at ansøger skal afsætte midler i budgettet til at købe den nødvendige kompetenceudvikling. Det kan også ske ved at tilknytte en kompetenceleverandør til ansøgningsfasen. Man skal i den forbindelse overveje, hvorvidt og hvordan den nødvendige kompetenceudvikling bliver tilgængelig for andre kommuner i en eventuel efterfølgende udbredelse af indsatsen.

Særligt for spor 1

I spor 1 skal afprøvningsscenarioet udmøntes i et konkret evalueringsskissorium, typisk et kontrolgruppedesign. Det har stor betydning for afprøvningsprojektet, hvordan et kontrolgruppedesign gennemføres. Lodtrækningsforsøg, trinvis implementering etc. kræver en klar plan for, hvordan kontrolgruppen etableres, og hvordan man sikrer sig mod kontaminering af designet. I et konstrueret kontrolgruppedesign kræver det også overvejelser om, hvordan man sikrer motivation for deltagelse i evalueringens dokumentationskrav i kontrolgruppen.

Hvis indsatsen er borgerrettet, skal effektevalueringen forberedes med afsæt i afprøvningsskissoriets forudsætninger om antal borgere i målgruppen (styrkeberegninger). Man skal være opmærksom på, at det erfaringsvist er let at komme til at overvurdere, hvor mange af de borgere, der tilbydes indsatsen, der faktisk kommer til at deltage i og gennemføre den inden for projektperioden. Derudover risikerer man, at nogle borgere afviser at deltage i kontrolgruppedesign eller i evalueringens dataindsamling. Det kan i værste fald betyde, at effektevalueringen mislykkes. Sørg derfor altid for:

- at have fokus på realistiske vurderinger (bl.a. med afsæt i modningsfasens erfaringer)
- at de deltagende kommuner/leverandører har en klar rekrutteringsplan
- overvåg nøje antallet af borgere i indsatsen gennem projektperioden
- planlæg om muligt flere borgere i målgruppen, end styrkeberegningen tilsiger

Indsatsens fidelitetskriterier bør være beskrevet i puljeudmeldingen.

I spor 1 vil man typisk forsøge at få kommuner/leverandører til at afprøve indsatsen, som tilsammen er repræsentative for hele landet. Hvis man fx kun har meget store kommuner med i afprøvningen for at sikre sig et tilstrækkeligt antal borgerforløb til evalueringen, er der risiko for at overse implementeringsforhold, som gør indsatsen uvirksom i andre kommuner.

Særligt for spor 2

I spor 2 skal man i forberedelsen sikre, at indsatsbeskrivelsen har en kvalitet, som kan lægges til grund for afprøvning.

Indsatsbeskrivelsen vil typisk have en vejledende karakter, baseret på opfyldelsen af nogle grundlæggende funktioner i eller principper for praksis. Inden for disse generiske funktioner/principper tillader indsatsbeskrivelsen variation i tilrettelæggelsen og udførelsen af indsatsen mellem kommuner/leverandører. Det kræver en præcis og 'dyb' indsatsbeskrivelse at

sikre sig, at den tilladte variation mellem kommunerne/leverandørerne i afprøvningsfasen sker under opfyldelse af indsatsbeskrivelsens grundlæggende funktioner/principper.

Eventuelle kvalitetsstandarder for indsatsen og krav til anvendelse af redskaber, der måler kvalitet i indsatsen, bør være beskrevet i puljeudmeldingen.

Spør 2 afprøvning kræver nøje overvejelser om, hvordan man vil sikre en reel og dyb implementering af indsatsen i den kontekst, hvor den skal afprøves, så hurtigt som muligt. Ellers risikerer implementeringstiden at blive så lang, at afprøvningsfasen ikke giver væsentlig ny viden i forhold til modningsfasen. Af den årsag er det særligt vigtigt at arbejde med kommunernes/leverandørernes 'parathed' til at implementere indsatsen. Det vil ofte være nødvendigt at planlægge en målrettet processtøtte til afprøvningens kommuner/leverandører for at sikre gode rammer for implementeringen.

I spor 2 vil man typisk prioritere at have ansøgere, som er parate til at implementere indsatsen over et snævert hensyn til, at de udgør en repræsentativ case. Det bør dog tilstræbes at afprøve indsatsen på en måde, som gør det muligt at vurdere potentialet for at udbrede indsatsen til andre kommuner/leverandører.

Afklaring af evalueringsdesign

I afprøvningsfasen er det vigtigt, at evalueringen vurderer validt og pålideligt om indsatsen implementeres efter hensigten, virker og at omkostningerne til indsatsen står i et rimeligt forhold til de opnåede resultater.

Når først afprøvningen går i gang, er det vigtigt, at evalueringsdesignet er færdigt og fungerer fra stat til slut. Kun på den måde opnås den ønskede dokumentation for, om indsatsen virker.

Særligt for spor 1

En stor del af evalueringsdesignet vil være givet af det afprøvningsscenarium, som udmeldes i en pulje. Dvs. evalueringsdesignet vil ofte være låst på mange parametre efter den indledende forberedelse af fasen.

Der vil alligevel stadig være dele af evalueringsdesignet, som skal besluttes i forbindelse med et udbud eller et kommissorium. Dele af evalueringsdesignet kan fx kræve kendskab til de konkrete implementeringsforhold i de kommuner/hos de leverandører, som afprøver indsatsen. Det kan også være nødvendigt at justere designet på baggrund af den reelle volumen i målgruppen i afprøvningen etc.

I evalueringsdesignet afklares, hvilken type af økonomisk evaluering, som er bedst egnet til afprøvningsinitiativet, jf. Socialstyrelsen retningslinjer for økonomiske analyser af sociale indsatser. Den økonomiske evaluering sammenholder indsatsens omkostninger med effekten og de økonomiske konsekvenser af indsatsen og gennemføres i SØM.

Det vil som udgangspunkt være et krav at indsamle individdata til lagring i Danmarks Statistik med henblik på opfølgende analyse af langtidseffekterne.

Særligt for spor 2

I spor 2 vil afprøvningsscenariet ofte ikke indeholde et kontrolgruppedesign. I stedet kan evalueringsdesignet være bundet på særlige dataindsamlingsmetoder eller -redskaber, fx registerbaserede nøgletal udviklet i modningsfasen.

For spor 2 indsatser kan man ofte ikke opstille a priori fidelitetskriterier, som kan ligge til grund for fidelitetsmåling. Indsatsbeskrivelsen vil typisk indeholde kerneelementer med retningsgivende principper eller funktioner, som er beskrevet med vejledning og implikationer for praksis. Evalueringsdesignet skal tilrettelægges, så det kan afgøres, om afprøvningskommunerne/-leverandørerne implementerer indsatsen i overensstemmelse med

hensigten. I nogle tilfælde vil indsatsbeskrivelsen opstille kvalitetsstandarder eller identificere redskaber til at måle kvalitet i indsatsen. Det kan eksempelvis være et redskab til at vurdere relationen i en behandlingsindsats (fx Feedback Informed Treatment) eller brugerens oplevelse af medarbejderens recoveryorientering (fx INSPIRE). Ellers må evalueringen anvende andre redskaber eller teknikker, som er egnede til at vurdere, om indsatsen efterleves, fx analyse af kvalitative data.

Evalueringsdesignet skal indeholde klare resultatmål (borgerrettede, faglige og/eller organisatoriske) samt dataindsamling, som måler disse forhold validt og pålideligt.

Det skal i evalueringsdesignet afklares, om det er muligt at gennemføre en økonomisk evaluering, herunder at gennemføre den økonomiske evaluering i SØM. Alternativt gennemføres en omkostningsanalyse på højst mulige niveau, jf. Socialstyrelsen retningslinjer for økonomiske analyser af sociale indsatser.

Processtøtte

Der vil ofte være tilknyttet processtøtte til de kommuner/leverandører, som skal afprøve indsatsen.

Processtøtten bør være målrettet en hurtig og smidig implementering af indsatsen. Den kan fokusere på generel implementeringsrådgivning i kombination med indsats-specifikke implementeringsforhold, herunder anvendelse af konkrete redskaber i indsatsen.

Processtøtten kan med fordel tage afsæt i en parathedsanalyse af de kommuner/leverandører, som afprøver indsatsen, op mod de forudsætninger og implementeringsfaktorer, som blev afklaret i modningsfasen.

Opgaven indebærer også at sikre sig, at der ikke er implementeringsforhold uden for indsatsbeskrivelsen, som står i vejen for afprøvningen, herunder manglende ressourcer og opbakning, dårlig projektledelse mv. i de kommuner/hos de leverandører, som afprøver indsatsen.

Særligt for spor 1

Processtøtten bør målrettes en hurtig og smidig implementering af indsatsen med henblik på at sikre de bedst mulige vilkår for effektevalueringen.

Den processtøtte, som ydes, bør ikke være mere omfattende, end hvad man planlægger at tilbyde i en eventuel udbredelsesfase. Hvis processtøtten bliver mere omfattende, end hvad man efterfølgende tilbyder, risikerer man, at effektevalueringen baserer sig på forhold, som ikke er realistiske for andre kommuner at opnå. I så fald giver effektevalueringen ikke et retvisende billede af, hvad man kan forvente i en udbredelse.

Særligt for spor 2

Processtøtten bør målrettes en hurtig og smidig implementering med henblik på at opnå 'dybe' erfaringer med indsatsens implikationer for praksis i de kommuner/leverandører, som deltager i afprøvningen. Hurtig implementering er samtidig forudsætningen for i afprøvningsfasen at opnå en reel vurdering af indsatsens potentiale i form af de resultater, man kan forvente at se, når indsatsen er velimplementeret.

Processtøtten vil typisk være mere intensiv, end man ser i spor 1, fordi god implementering i spor 2 indebærer lokal tilpasning. Den lokale tilpasning, som på én gang skal være tro mod indsatsbeskrivelsen og adaptiv til den lokale kontekst, gør implementeringen mere kompleks end implementeringen i spor 1.

Kompleksiteten i implementeringsopgaven kan nødvendiggøre en målrettet processtøtte, som ressourcemæssigt ligger ud over, hvad man kan tilbyde i en efterfølgende udbredelse til andre

kommuner/leverandører. Konsekvensen af, at man i spor 2 ofte samarbejder med de mest 'parate' kommuner/leverandører, samt at man kan yde intensiv processtøtte, betyder at afprøvningsfasen viser de resultater, som er mulige under gode implementeringsforhold – ikke de resultater, som en gennemsnitlig kommune/leverandør kan forvente at opleve i en efterfølgende udbredelse.

Dataindsamling og evaluering

Hovedformålet med afprøvningsfasen er at tilvejebringe et datagrundlag for at evaluere indsatsen og vurdere, om den virker. Derfor er det en hovedopgave i fasen løbende at sikre, at dataindsamlingen og evalueringen forløber planmæssigt og med den ønskede kvalitet.

Særligt for spor 1

I dataindsamlingen og evalueringen af spor 1 indsatser er det vigtigt at holde øje med, at fidelitetsdata, resultatdata og data til den økonomiske evaluering indsamles som planlagt og med høj kvalitet.

Data vurderes bl.a. op mod de indledende styrkeberegninger. Det indebærer at holde øje med, at rekrutteringen forløber som forventet, og at dataindsamlingens svarprocenter er tilfredsstillende. Det kan være nødvendigt at indskærpe rekrutterings- og dokumentationskravet for evaluator og/eller de deltagende kommuner/leverandører.

Typisk indgår et kontrolgruppedesign i evalueringen. Det særligt vigtigt at holde øje med kvaliteten af data i kontrolgruppen, hvor motivationen som ofte er mindre for at deltage i evalueringen.

Særligt for spor 2

I spor 2 skal dataindsamlingen og evalueringen leve op til det evalueringsdesign, som er aftalt.

Da implementeringen af indsatsen i spor 2 indebærer lokal tilpasning, vil evalueringen bibeholde et udviklende sigte. Evalueringen og evalueringens dataindsamling bør bidrage med videns- og databaserede input til processtøttens aktiviteter.

Fraværet af operationelle fidelitetskriterier samt et effektmålingsdesign baseret på en styrkeberegning i spor 2 gør opgaven med at kontrollere dataindsamlingen mere krævende. Evalueringsdesignet vil typisk indeholde flere kvalitative analyser og en højere grad af fortolkning af data i forhold til at vurdere implementering, resultater og økonomi. Det er vigtigt med en løbende dialog med evaluator om kvaliteten af de data, samt hvordan data fortolkes baseret på systematisk analyse og gennemsigtige vurderingskriterier.

Brugerperspektiv og efterspørgsel

Afprøvningsfasen tilvejebringer gennem evaluering grundlaget for at vurdere, om en indsats er klar til udbredelse.

Denne vurdering baserer sig på anerkendte standarder fra forskning og evalueringsteori for, hvordan man evaluerer indsatser og deres effekt. Men det er også afgørende, at indsatsen er accepteret og efterspurgt af de kommuner/leverandører, som skal anvende indsatsen, og ikke mindst af de mennesker, som indsatsen er til for.

Derfor bør man i afprøvningsfasen inddrage brugernes perspektiv på evalueringsdesignet og i fortolkningen af evalueringens resultater. Man kan ud fra en konkret vurdering invitere kommuner/leverandører samt brugere med i designfasen af evalueringen. Derudover kan man gennem systematisk dataindsamling i evalueringen og/eller ved at indhente deres fortolkning af evalueringens resultater sikre kommunernes/leverandørernes samt brugernes perspektiv i evalueringen.

Indsatsbeskrivelsen vil ofte indeholde krav eller forventninger til, hvordan brugerperspektivet inddrages i implementeringen af indsatsen.

Det vil ofte være relevant at indsamle systematisk information i konkrete borgerforløb om brugerens tilfredshed med og oplevelse af kvalitet i indsatsen.

Derudover kan det være relevant, særligt i spor 2's mere komplekse indsatser, at inddrage brugerne og brugernes perspektiv på anden vis, fx ved panelløsninger, formel inddragelse i eksempelvis implementeringsteams, eller ved anden relevant inddragelse.

Afslutningsvis skal evalueringen indeholde en vurdering af, om indsatsen med afsæt i afprøvningen er efterspurgt af andre kommuner/leverandører i en eventuel udbredelse. Det kan fx ske ved at gennemføre interviews eller workshops med præsentation af evalueringens resultater.

Typiske leverancer i afprøvningsfasen

De typiske leverancer i afprøvningsfasen er:

- a. Evalueringsgrundlag (kontrakt eller kommissorium)
- b. Puljeudmelding
- c. Evalueringsrapport
- d. Analyse af investeringspotentiale (SØM)
- e. Koncept til opfølgning i udbredelse
- f. Vurdering af overgangskriterier
- g. Vejledning af socialområdets aktører på baggrund af afprøvningsfasens resultater

Evalueringsgrundlag (kontrakt eller kommissorium)

Evalueringen er hjørnестenen i afprøvningsfasen. Derfor er det vigtigt, at grundlaget i form af en kontrakt (ved ekstern evaluator) eller kommissorium (ved intern evaluator) indeholder en præcis beskrivelse af evalueringssopgaven.

Det kan være gavnligt at supplere kontrakten/kommissoriet med et metodenotat, når kommunerne/leverandørerne, som skal afprøve indsatsen, og den konkrete implementeringskontekst er kendt.

Evalueringsgrundlaget skal sikre, at evalueringen vil give solid viden i forhold til at vurdere overgangskriterierne til udbredelsesfasen.

Evalueringsgrundlaget bør beskrive procedurer for løbende opfølgning på og kvalitetssikring af evalueringens dataindsamling og datakvalitet.

Særligt i spor 2 indsatser bør evalueringsgrundlaget indeholde en plan for løbende vurdering af implementeringen med henblik på at yde relevant implementeringsstøtte.

Puljeudmelding

Afprøvningen vil typisk ske på baggrund af en puljeudmelding, hvor interesserede kommuner/leverandører kan byde ind.

Det er vigtigt, at puljeudmeldingen tydeligt beskriver de krav til afprøvningen, som ansøgere skal opfylde. Det vil især dreje sig om ansøgers 'parathed' til at implementere indsatsen samt krav, der følger af evalueringen, herunder ofte i spor 1 et kontrolgruppedesign for levering af indsatsen. Det kan også af hensyn til effektevalueringen være nødvendigt at stille krav om, hvor mange borgerforløb, ansøger vil gennemføre.

Evalueringsrapport

Evalueringsrapporten udgør hovedgrundlaget for at vurdere overgangskriterierne til udbredelsesfasen. Evalueringsrapporten skal indeholde en fremstilling og vurdering af de data, som er nødvendige for at foretage denne vurdering.

I spor 1 er de primære evalueringsspørgsmål:

- Er indsatsen implementeret som forudsat?
- Hvad er effekten af indsatsen?
- Er der et rimeligt forhold mellem indsatsens omkostninger, effekt og økonomiske konsekvenser?

I spor 2 er de primære evalueringsspørgsmål:

- Er indsatsen implementeret i overensstemmelse med indsatsbeskrivelsen?
- Hvilke resultater viser indsatsen?
- Står resultaterne af indsatsens i et rimeligt forhold til udgifterne eller omkostningerne?

I begge spor skal evalueringen tillige undersøge bi-effekter, belyse brugerperspektivet og efterspørgslen på indsatsen, samt undersøge hvordan forskellige implementeringsforhold påvirker, om indsatsen virker. Evalueringen skal vurdere, i hvilken udstrækning indsatsen er bæredygtig i drift under forskellige lokale forudsætninger. Evalueringen bør afslutningsvis indeholde anbefalinger for videre udbredelse og implementering af indsatsen, herunder foreslå eventuelle justeringer af indsatsbeskrivelsen på baggrund af evalueringen.

Særligt i spor 2 må det forventes, at indsatsbeskrivelsen opnår fornyet 'dybde' i løbet af afprøvningsfasen ud fra viden om, hvordan afprøvningsfasens kommuner/leverandører har omsat indsatsbeskrivelsens kernelementer i deres lokale praksis.

Koncept til opfølgning i udbredelse

Afprøvningsfasen dokumenterer, om indsatsen virker i den form, den har fået med den hensigt at udbrede sociale indsatser, der virker, til hele landet.

I den efterfølgende udbredelse kan man kun forvente samme resultater, som i afprøvningsfasen, hvis den sociale indsats implementeres korrekt. Samtidig kan der være lokale forhold eller ændringer i konteksten (fx ny lovgivning, ændringer i samfundsstrukturer eller andet), som gør, at indsatsen ikke virker som forventet andre steder.

Derfor er det en god idé, at de kommuner/leverandører, som indsatsen udbredes til, holder øje med, om de implementerer indsatsen korrekt, og om de opnår de forventede resultater.

Det er af ressourcemæssige hensyn ikke realistisk at gennemføre udbredelsesfasen med samme intensive dokumentation af implementering og resultater, som i afprøvningsfasen. Men afprøvningsfasen bør afsluttes med, at man – med input fra evaluator – udarbejder et koncept for opfølgning på implementering og resultater, som kommuner/leverandører selv kan anvende til styring, opfølgning og kvalitetssikring i udbredelsesfasen.

Konceptet kan fx indeholde udvalgte fidelitetskriterier (fra spor 1) eller kvalitetsstandarder (fra spor 2); udvalgte støtteredskaber til implementering samt succeskriterier for resultatmål på kort og mellemlangt sigt, herunder eventuelt succeskriterier, der egner sig til beregninger i Den Socialøkonomiske Investeringsmodel (SØM).

Konceptet bør være enkelt og let at implementere. De udvalgte redskaber, fidelitetskriterier og kvalitetsstandarder bør suppleres med en vejledning til, hvordan man identificerer og korrigerer typiske implementeringsfejl.

Vurdering af overgangskriterier samt anden relevant formidling

Afslutningsvis foretages med afsæt i evalueringsrapporten og anden relevant viden en vurdering af, i hvilken udstrækning kriterierne for at overgå til udbredelse er til stede. Det sker ved, at Socialstyrelsen udarbejder en 'SUSI-vurdering'.

Vejledning af socialområdets aktører på baggrund af afprøvningsfasens resultater

Ved afslutningen af afprøvningsfasen, skal man i begge foretage en vurdering af, om viden fra afprøvningsfasen med fordel kan formidles på anden vis end gennem en systematisk udbredelse.

Viden fra fasen kan nyttiggøres umiddelbart efter, at evalueringen foreligger, fx gennem Socialstyrelsens vejledning eller rådgivning.

Det vil typisk særligt være i spor 2, at anden vidensformidling end en samlet udbredelse af indsatsen er mest hensigtsmæssig.

Kriterier for at fortsætte til udbredelsesfasen

Følgende kriterier skal være opfyldt, førend udbredelsesfasen igangsættes:

SUSI 2.0 – spor 1	SUSI 2.0 – spor 2
Indsatsen er implementeret som forudsat	Indsatsen er implementeret som forudsat
1. Indsatsbeskrivelsen er blevet implementeret med fidelitet	1. Indsatsbeskrivelsen er blevet implementeret som forudsat
Indsatsen har en positiv effekt på borgernes problemstilling	Indsatsen har en positiv effekt på borgernes problemstilling
1. Afprøvningen viser, at indsatsen er effektiv ift. at opnå de forventede resultater	1. Afprøvningen sandsynliggør, at indsatsen virker ift. at opnå de forventede resultater
2. Effekten er tilstrækkelig stor til at gøre en reel forskel i borgernes liv – både på kort og på længere sigt	2. Resultaterne er tilstrækkeligt store til at gøre en reel forskel i borgernes liv – både på kort og på længere sigt
3. Der har ikke vist sig væsentlige, negative bi-effekter af indsatsen	3. Samme kriterie som i spor 1
Der er et rimeligt forhold mellem indsatsens omkostninger, effekt og økonomiske konsekvenser	Der er et rimeligt forhold mellem indsatsens omkostninger, effekt og økonomiske konsekvenser
1. Afprøvningen har dokumenteret eller sandsynliggjort, at der er et rimeligt forhold mellem indsatsens omkostninger, effekt og økonomiske konsekvenser for det offentlige, herunder for den kommune eller aktør, der fremover skal implementere indsatsen	1. Samme kriterie som i spor 1
Indsatsen er accepteret og efterspurgt	Indsatsen er accepteret og efterspurgt
1. På baggrund af afprøvningen er kommunerne parate til at implementere (eller købe) indsatsen	1. Samme kriterie som i spor 1
2. Brugerperspektivet er relevant dokumenteret, og brugerne oplever, at indsatsen gør en positiv forskel i deres liv	2. Samme kriterie som i spor 1
Realistisk driftsperspektiv	Realistisk driftsperspektiv
1. Indsatsen er bæredygtig i et driftsperspektiv	1. Samme kriterie som i spor 1

Udbredelsesfasen

Udbredelsesfasen kan variere i længde, men varer typisk 2 år. Udbredelsesfasen er den periode, hvor kommuner, regioner, organisationer eller sociale tilbud modtager implementeringsstøtte til indsatsen.

Formål med udbredelsesfasen

Formålet med udbredelsesfasen er at udbrede den indsats, som dokumenteret virker til interesserede kommuner eller sociale tilbud. I udbredelsesfasen understøttes implementeringen af indsatsen aktivt med henblik på størst mulig effekt af den udviklede indsats til gavn for borgerne og for samfundet.

Udbredelsen vil typisk foregå med implementeringsstøtte fra Socialstyrelsen, med det formål at indsatsen efterfølgende overgår til selvstændig uafhængig forankring og drift.

Udvikling af viden i udbredelsesfasen

De primære aktiviteter i fasen knytter sig til implementering af indsatsen og Socialstyrelsens implementeringsstøtte (se afsnittet "typiske leverancer").

Der foregår ikke som sådan national vidensudvikling i udbredelsesfasen. Det kan dog være relevant, at Socialstyrelsens implementeringsstøtte aktivt og systematisk samler op på ny viden og erfaringer med implementeringsprocessen. Når der er stor efterspørgsel, tilbydes implementeringsstøtten af flere omgange, så erfaringer fra de første kommuners implementering vil kunne komme de næste kommuner til nytte. Det kan fx ske, ved at støtten er mere fokuseret på konkrete implementeringsgreb, eller ved at der er opnået en øget forståelse for centrale faser eller beslutningspunkter, som kommunen skal støttes i.

Der kan indgå lokal vidensudvikling i fasen. Der er ikke krav om at arbejde med fidelitetstjek i udførelsen eller om at følge den lokale resultatopnåelse. Kommunerne efterspørger ofte en enkel vej til at følge op. Derfor udarbejdes i afprøvningsfasen et koncept for, hvordan der løbende kan følges op på den lokale implementering og resultater. Kommunerne opfordres da også til at tilse, at indsatsens dokumenterede eller sandsynliggjorte effekt opnås lokalt og er stabil over tid. Et vidensgrundlag til at kunne korrigere eventuelle lokale implementeringsfejl er også relevant. Kommunerne kan endvidere arbejde med lokale SØM-beregninger.

Socialstyrelsen knytter monitorering til udbredelsen i den periode, hvor styrelsen yder rådgivning og implementeringsstøtte. Monitoreringen består primært af en aktivitetsanalyse samt indsamling af cpr-numre på de borgere, der modtager indsatsen. Monitoreringen skal tilrettelægges, så registrerings- og indberetningspligten for kommuner, regioner og sociale tilbud bliver meget begrænset.

Formålet med aktivitetsanalysen er at følge, hvor mange borgere, der rekrutteres til indsatserne, samt andre relevante oplysninger fx om henvisningsårsag, start- og sluttidspunkt for forløb, antal sessioner og om forløbet er afbrudt eller gennemført. Formålet med den registerbaserede opfølgning er at følge borgernes udvikling på mellemlangt og langt sigt ved at koble borgernes cpr-numre med relevante indikatorer i nationale registre.

Indsamling af cpr-numre er ikke relevant for udbredelse af organisatoriske omlægninger mv. i spor 2. Det vil dog ofte være relevant at følge og understøtte implementeringen med

monitorering. Der skal derfor tages stilling til, om monitorering i udbredelsesfasen af den pågældende indsats er relevant - og i givet fald med hvilket formål og i hvilken udformning.

Brugerinddragelse perspektiv og efterspørgsel

Mange kommuner er generelt opmærksomme på at få brugernes perspektiv frem og har strategier, visioner og praksis herfor. Også i udbredelsesfasen kan det være relevant at inddrage brugerperspektiver i afdækning af, hvordan indsatsen bedst implementeres lokalt. Det kan give dyb lokal viden til implementering, rekruttering og lokale brugerdynamikker at inddrage brugere i implementeringen af en ny indsats.

Typiske leverancer

Typiske leverancer i udbredelsesfasen er:

- a. Socialstyrelsens implementeringsstøtte
- b. Kompetenceudvikling
- c. Monitorering

Socialstyrelsens implementeringsstøtte

Det er kommunerne eller de sociale tilbud, der har ansvaret for udbredelsesfasens implementeringsaktiviteter. Socialstyrelsen understøtter implementeringen aktivt i udbredelsesfasen.

Socialstyrelsen har udviklet et standardkoncept for implementeringsstøtte i udbredelsesfasen, der tilpasses den konkrete indsats. Implementeringsstøtten fra Socialstyrelsen skal igangsætte en proces, der gør kommuner eller tilbud i stand til selv at arbejde videre med implementering og forankring af metoden efter endt forløb.

Den generiske proces for implementeringen er delt op i tre faser, der samlet set varer cirka to år.

1. I *forberedelsesfasen* afklares, om der er grundlag for at implementere indsatsen effektivt i den lokale kontekst, der udarbejdes en implementeringsplan, og implementeringsarbejdet sættes i gang.
2. I *forandringsfasen* føres implementeringsplanen ud i livet. Kompetenceudvikling og de nødvendige ændringer af arbejdsgange og den samlede praksis gennemføres.
3. I *forankringsfasen* er der fokus på at understøtte, at indsatsen også på sigt bliver en del af den lokale praksis og drift i kommunen eller tilbuddet.

Kompetenceudvikling

Socialstyrelsen sikrer typisk adgang til den indledende kompetenceudvikling hos en ekstern kompetenceleverandør. Det skal dog ske med henblik på, at kommunerne/de sociale tilbud overtager og forankrer driften efter en sådan indledende periode. Kompetenceudviklingen kan bestå i:

- Oplæring af medarbejdere ift. den konkrete indsats. Der undervises enten på arbejdspladsen eller hos uddannelsesstedet.
- Vejledning af medarbejdere i praksis til støtte for indlæringen af indsatsen
- Introduktion til brug af eventuelle metodemanualer samt skemaer til tjek af metodeloyalitet/fidelitet.

Monitorering

Socialstyrelsen knytter monitorering til udbredelsen i den periode, hvor styrelsen yder implementeringsstøtte. Monitoreringen af det enkelte udbredelsesinitiativ understøttes af

1. et monitoreringsdesign
2. informationsmateriale og materiale til brug for en dataindsamling
3. sikring af den rette databeskyttelse
4. dataindsamling og -analyse, og
5. formidling og anvendelse af resultater.

Monitoreringsdesignet opstiller dokumentationskrav for de kommuner/tilbud, der vil arbejde videre med indsatsen efter afslutningen af implementeringsstøtten. Af hensyn til at sikre valide data og for ikke at bebyrde kommunerne/tilbuddene unødigt, er det vigtigt, at monitoreringen også giver styringsmæssig og faglig relevant lokal ledelsesinformation. Det er også vigtigt at monitoreringen ikke er omfattende og i videst muligt omfang genbruger eksisterende data.

Bilag A: Hvilke indsatser kan udvikles inden for SUSI – og hvad ligger udenfor?

Formålet med *Strategi for Udvikling af den Sociale Indsats* er at anvende samfundets ressourcer til vidensudvikling på det sociale område effektivt. Der udvikles indsatser, der adresserer sociale problemstillinger for bestemte målgrupper eller i organiseringen, koordinering eller udførelsen af den sociale indsats. Målet er at udbrede dokumenterede sammenhængende, implementerbare, efterspurgte, økonomisk fornuftige og virksomme løsninger.

Drejebogen beskriver en systematik og retning for udvikling af den sociale indsats på ministerområdet. Systematikken kan anvendes på forskellige typer af udviklingsarbejde, og typen kan have betydning for, hvordan Drejebogen skal anvendes, herunder hvilket af de to spor, udviklingsarbejdet følger.

SUSI 2.0 indebærer en udvidelse af strategiens anvendelsesområde i forhold til den oprindelige strategi, så en større del af den sociale indsats kan omfattes af SUSI's fasemodel for systematisk vidensudvikling. Modning- og afprøvningsfasen deles derfor op i to spor.

Der findes fortsat en række initiativer på ministerområdet, der ligger *uden for* Drejebogens anvendelsesområde.

Formålet med dette afsnit er at præcisere og eksemplificere, hvad der kendetegner initiativer, der med fordel kan vidensudvikles inden for hvert af SUSI's to spor, samt at beskrive hvilken vidensudvikling, der ligger inden for og uden for SUSI.

Fællestræk for indsatser i SUSI

Der er en række fælles krav til de indsatser, der kan udvikles inden for SUSI – uanset om udviklingen foregår i spor 1 eller spor 2.

National vidensudvikling

Vidensudvikling inden for SUSI er national vidensudvikling. Det betyder, at den viden, der udvikles, skal være relevant og brugbar for hovedparten af de kommuner eller leverandører, der skal håndtere den pågældende problemstilling. I SUSI's modnings- og afprøvningsfase udvikles *viden til alle kommuner/leverandører i samarbejde med udvalgte kommuner/leverandører*. Vidensudviklingen fokuserer på indsatsens generiske kendetegn og kvaliteter frem for på lokale forhold og på viden, der primært har lokal interesse.

Udvikling af lokale løsninger ligger uden for SUSI. Det gælder fx når kommuner eller leverandører udvikler lokale praksisser eller organiseringer, som beskrives og formidles med det formål at inspirere andre kommuner eller leverandører. Viden fra sådanne initiativer kan dog bidrage i screeningsfasen.

Rettet mod et konkret og defineret problem

Man kan kun gennemføre systematisk udvikling af sociale indsats, der retter sig mod et konkret og defineret problem. Det er nødvendigt for at målrette og vurdere den indsats, man udvikler.

Klart defineret og afgrænset indsats

Indsatsen skal defineres klart i løbet af udviklingsarbejdet – i praksis efter modningsfasen i fasemodellen. At være klart defineret og afgrænset betyder, at man tydeligt kan skelne mellem, hvornår man arbejder efter indsatsen, og hvornår man *ikke* gør.

Efterlevelse af én samlet indsats

I SUSI udvikles en samlet indsats, fx bestående af velbeskrevne kerneelementer. Der indkredses en fælles løsning, der kan fungere i forskellige kontekster. Det langsigtede perspektiv er udbredelse af den samlede indsats i udbredelsesfasen. Med strategiens fast tracks tages der efter hver fase endvidere aktivt stilling til, hvordan viden udviklet i fasen kan benyttes til at vejlede kommuner og leverandører. Det kan åbne for en lokal vidensanvendelse, hvor man udvælger elementer til en mere gradvis udvikling af den lokale sociale indsats med udgangspunkt i udvalgte elementer fra den samlede indsats.

Udvikling af enkeltstående kerneelementer eller indsats, hvor kerneelementerne er valgfri eller prioriteres meget forskelligt, ligger uden for SUSI.

Velforberejdede projekter

Det er væsentligt at sikre 'value for money' navnlig i de dyre projektfaser: modning og afprøvning, som involverer samarbejde med - og som hovedregel økonomisk støtte til - kommuner eller leverandører. Det stiller store krav til forberedelse og klare mål for vidensudviklingen.

Med den reviderede strategi skærpes generelt kravet om velgennemført screening med udvikling af en vidensbaseret prototype forud for modning.

I det nye spor 2 er der yderligere brug for at sikre, at der er et godt vidensunderbygget fundament for modning. Der er typisk tale om meget sammensatte og kontekstafhængige indsats. Det kan af samme grund være svært at vurdere, om noget er bedre end noget andet, hvis der ikke har været en solid vidensafdækning og prototypeudvikling med inddragelse af de relevante aktørperspektiver fra de sammenhænge, hvor indsatsen skal fungere.

Der skal endvidere være en klar forventning om, hvordan modningen eller afprøvningen i samarbejde med kommuner eller leverandører giver væsentlig ny viden om indsatsen. I spor 1 giver Drejebogen et ret klart billede af dette. Da spor 2 har større variation mellem projekterne, er det nødvendigt at overveje dette konkret. Der er derfor også indsat et overgangskriterie om det.

Dårligt forberedte modnings- og afprøvningsprojekter med uklare vidensmål bør ikke være en del af SUSI (jf. også overgangskriterierne).

Spør 1

Spør 1 repræsenterer en videreførelse af det oprindelige SUSI. En indsats hører hjemme i spør 1, hvis:

1. Målet er at udbrede klart definerede indsats, som dokumenteret virker og er omkostningseffektive i forhold til at løse (eller minimere konsekvenserne af) en social problemstilling for en nærmere bestemt målgruppe.

2. Det er realistisk at forfølge den efterfølgende fases vidensmål med succes. Det vurderes ud fra overgangskriterierne i spor 1 ved afslutning af screenings- og modningsfasen.

Indsatser, der udvikles i spor 1, kan i afprøvningsfasen effektevalueres, og der kan gennemføres beregninger af investeringspotentialet. De kan efterfølgende udbredes ensartet.

Karakteristik

Typiske indsatser i spor 1 er borgerrettede metoder og relativt enkle organisatoriske modeller samt blandingsformer af disse to. Indsatsens elementer udgør, når indsatsen er færdigudviklet, et integreret hele, der implementeres med høj metodefidelitet, og der foreligger en teori om samspillet mellem elementerne. Ofte har indsatsen også en tidsafgrænsning eller klare kriterier for, hvornår indsatsen afsluttes planmæssigt, samt en beskrivelse af elementernes organisering i et typisk forløb.

Indsatser, der hører hjemme i spor 1 er typisk enklere og tættere på den faglige praksis i forhold til borgeren, end indsatser i spor 2.

Særlige krav

Der er særlige krav til arbejdet i spor 1, som følger af målene om effektviden og økonomisk evaluering samt ambitionen om at kunne opnå tilsvarende effekter i udbredelsesfasen.

- *Ensartet udførelse:* Senest i løbet af modningsfasen skal indsatsen defineres klart, så andre kommuner/leverandører kan implementere den ud fra beskrivelsen. Det indebærer, at man tydeligt kan skelne mellem, hvornår man arbejder efter indsatsen, og hvornår man ikke gør. Der skal udarbejdes fidelitetskriterier, der gør det muligt at undersøge dette. Det skal være muligt at udføre indsatsen ensartet efter klare standarder uanset lokal kontekst. Det er *ikke* ensbetydende med, at alle indsatslementer beskrives/manualiseres med detaljerede handlingsanvisninger (se eksemplerne MOVE og CTI nedenfor).
- *Relativt kort implementeringstid:* I modningsfasen er det hensigtsmæssigt, hvis der kan arbejdes med et antal strukturerede udviklingsforløb samt en pilotfase. Det forudsætter imidlertid, at indsatsen kan omsættes i praksis relativt hurtigt, så man kan opnå erfaringer, der giver basis for justeringer i indsatsen. Kort implementeringstid vil også være en klar fordel i afprøvningsfasen, da indsatsen skal være omsat i praksis, før en effektmåling kan gennemføres.
- *Gerne relativt korte tidsafgrænsede borgerforløb:* Indsatser, der består i relativt korte tidsafgrænsede borgerforløb er alt andet lige lettere at håndtere i spor 1 end varige indsatser.

Eksempler på indsatser i spor 1

MOVE – struktureret, forstærkende rusmiddelbehandling til unge

Indsatsen er tidsafgrænset og har et fast forløb. Elementer i indsatsen er lagt fast og fælles for alle forløb: Hvor mange samtaler et forløb består af; at man bruger UngMap til screening; at man bruger Motiverende Interview (MI); at de unge får gavekort for at møde op etc.

Bemærk at selve samtalen ikke er manualbaseret. Den tager udgangspunkt i en faglig tilgang og en kompetent fagperson.

CTI (Critical Time Intervention) til hjemløse

Indsatsen er tidsafgrænset (9 mdr.) og skal sikre en god overgang for hjemløse fra boform til egen bolig. Indsatsen er opdelt i tre lige lange faser med aftagende intensitet. CTI indsatsen er baseret på en recovery- og empowerment-tilgang. Indsatsen udføres af en CTI-medarbejder, som dels er støtteperson for borgeren, dels koordinerer og understøtter en sammenhæng i borgerens indsatser med henblik på at etablere et varigt støttenetværk. CTI-medarbejderens indsats er ikke manualiseret.

Spor 2

Spor 2 repræsenterer udvidelsen af det oprindelige SUSI.

Målet i spor 2 er lige som i spor 1 at udbrede efterspurgt viden om en sammenhængende indsats, der bidrager til løsning af et veldefineret problem i den sociale indsats. Spor 2 vælges, hvis det *ikke* er muligt at opfylde overgangskriterierne i spor 1 efter screening og modning, men at det er muligt at opfylde overgangskriterierne i spor 2 ved afslutning af screenings- og modningsfasen. Forskellen udspringer af, i hvor høj grad det er muligt at udføre ensartet og med fidelitet på tværs af kontekster, hvilket har betydning for, hvilken viden der kan opnås.

Indsatser i spor 2 udvikles som svar på centrale vidensbehov i tilrettelæggelsen af den sociale indsats, selvom de ikke kan følge skabelonen for vidensudvikling i spor 1. I stedet udvikles viden inden for fasemodellens vidensområder med en prioritering og et metodevalg, der er velegnet til det konkrete problem, som indsatsen skal løse. Den viden, der udvikles i spor 2 vedrører typisk selve indsatsen og udførelsen af den, viden om indsatsens økonomi (fx udgifter) samt dens resultater. Der kan ikke opnås stærk effektviden og økonomisk evaluering og SØM-beregning er sjældent muligt.

Perspektivet er at udvikle sammenhængende og virksomme indsatser, der kan fungere i forskellige kontekster med et rimeligt udgiftsniveau sammenlignet med alternativerne.

Karakteristik

Der er større variation i, hvad der kendetegner projektyper i spor 2. Det skyldes, at projektyperne i spor 2 kan udspringe af ret forskellige problemstillinger. Eksempelvis vedr. udformning af den samlede kommunale indsats for en målgruppe, indsatser til koordinering på tværs af forvaltninger og sektorer eller udbredelse af et fagligt paradigme (som fx recoveryorienteret rehabilitering eller tidlig indsats på børneområdet).

Indsatser i spor 2 involverer ofte aktører fra flere områder (fx både leverandør og myndighed og/eller aktører fra flere forvaltninger og/eller sektorer). Det tager derfor typisk længere tid at implementere spor 2 indsatser end spor 1 indsatser. Det er væsentlig at understrege, at kompleksitet og lang implementeringstid ofte er et vilkår, men at et væsentligt mål i modningen kan være at forenkle indsatsen og gøre den lettere at omsætte i praksis.

Indsatser, der hører hjemme i spor 2 har typisk også borgeren som mål for indsatsen lige som indsatser i spor 1. Men spor 2 indsatser opererer i udgangspunktet ofte på et mere overordnet niveau i forhold til organisering, koordinering og/eller de faglige principper, der skal lægges til grund for den borgerrettede indsats.

Modificerede krav i spor 2

Langt de fleste overgangskriterier i spor 1 og spor 2 er fælles. Nedefor fremgår de områder, hvor kravene i spor 2 er modificeret i forhold til, hvad der gælder i spor 1.

- *Variation i udførelsen kan være et vilkår:* Senest i løbet af modningsfasen skal indsatsen defineres klart, så andre kommuner/leverandører kan implementere den ud fra beskrivelsen. Der er dog ikke krav om fidelitetskriterier, men om at indsatsbeskrivelsen indeholder handlingsanvisninger, som gør det muligt retrospektivt at vurdere, om indsatsen er fulgt eller ej. Om muligt opstilles kvalitetsstandarder og/eller identificeres redskaber til at måle kvalitet i indsatsen.
- Det skal være muligt at udføre indsatsens grundlæggende funktioner/principper relativt ensartet på tværs af kontekster. Men når spor 2 fx skal håndtere indsatser, hvor den lokale organisering spiller en stor rolle, kan der tages højde for dette ved at tillade det nødvendige rum for lokal variation i implementeringen af den fælles indsats.
- *Lang implementeringstid kan være et vilkår:* Som nævnt kan spor 2 projekter forudsætte lang tid til implementering. Fx på grund af mange involverede aktører, men også hvis indsatsen forudsætter et grundlæggende 'mindshift' i arbejdsformen for de medarbejdere, der møder borgere i målgruppen. Det er derfor vigtig at modningsforløbet tilrettelægges, så indsatsen kvalificeres sideløbende med, at der opnås erfaringer med at omsætte indsatsen i praksis. Fx at modningsfasen i højere grad har fokus på at få erfaringer med samt udvikle redskaber til at implementere den fælles model i de specifikke kontekster.

Særlige krav

Det helt afgørende i spor 2, at der ved faseovergangene mellem screening og modning og modning og afprøvning tegner sig et klart billede af den viden, man forventer at opnå ved at gennemføre næste fase. Fx om det er fagligt og metodisk realistisk at opnå denne viden, samt om vidensgevinsten står mål med udgifterne til at gennemføre fasen.

Kravet skyldes, at indsatser i spor 2 som nævnt udvikles inden for fasemodellens vidensområder med en prioritering og et samfundsvidenskabeligt metodevalg, der er tilpasset til det konkrete problem, som indsatsen skal løse. Det er altså typisk ikke muligt at læne sig op ad de mere standardiserede vidensmål og metoder i spor 1.

I modningsfasen kan det konkrete vidensmål fx være at give viden om implikationer for praksis samt hjælperedskaber, som befordrer implementeringen af indsatsens kerneelementer. Men det kan også være at forenkles og fokusere indsatsen på de væsentligste og mest afgørende kerneelementer. Begge dele kan bidrage til at gøre implementeringen lettere for andre kommuner.

Afprøvningsfasen vil typisk fokusere på at indkredse indsatsens virkning, men det skal stadig vurderes, om det i det konkrete initiativ er fagligt og metodisk realistisk at opnå denne viden.

Kravet skal - sammen med screeningsfasen - understøtte, at også spor 2 initiativer er gennemtænkte og veltilrettelagte, så der skabes bedst mulig relevant national viden for udviklingsmidlerne. Dårligt forberedte modnings- og afprøvningsprojekter med uklare vidensmål bør ikke være en del af SUSI

Eksempler på indsatser i spor 2

Partnerskab om recoveryorienteret rehabilitering *

Indsatsen består i en omlægning af socialpsykiatrien i en kommune ud fra tilgangen recoveryorienteret rehabilitering. Med recovery forstås det personlige recovery, som kræver en helt særlig kulturændring og faglig tilgang på tværs af kommunens myndighedsarbejde og tilbudsvifte.

Der er udviklet otte retningsgivende principper, der skal vejlede praksis under denne tilgang. Beskrivelsen følger skabelonen for kerneelementer. Indsatsen vil blive udmøntet forskelligt i kommunerne. Der kan ikke opstilles fælles fidelitetskriterier, men man kan lave 'dybe' beskrivelser af de principper, kommunerne skal følge, herunder beskrive praksisimplikationer og de hjælperedskaber, som kan hjælpe en fagperson til at følge indsatsbeskrivelsen.

Evalueringen er udbudt som en principfokuseret evaluering. Indsatsen følges med registerbaserede nøgletal til monitorering og evaluering.

Anm: * Der er tale om et igangværende (jan. 2021) partnerskabsprojekt med deltagelse af fire kommuner. Initiativet ville kunne gennemføres som modning i spor 2.

Mellemformer og skift mellem de to spor

Der kan i praksis være tvivl om, hvorvidt en indsats mest hensigtsmæssigt følger spor 1 eller spor 2. Kriterierne ved faseovergangene er den væsentligste støtte til at afgøre sådanne tvivlstilfælde. Fremadrettet skal alle initiativer i en given fase være placeret entydigt i enten spor 1 eller spor 2.

Mange af de aktuelle indsatser i Socialstyrelsens SUSI portefølje (nov. 2020) kan karakteriseres som mellemformer. De er relativt omfattende og kombinerer meget forskellige typer af kerneelementer som fx krav til organisering og koordinering, overordnede faglige tilgange og løst definerede tilbud om konkrete borgerrettede indsatser, der skal opfylde visse kvalitetskrav, men som ikke er defineret mere præcist.

Et initiativ kan skifte fra ét spor til et andet ved en faseovergang. Det forudsætter, at overgangskriterierne i det spor, der skiftes til, kan opfyldes - eller at der tages relevant højde for, at nogle af kriterierne ikke er opfyldt.

Fra spor 1 til spor 2

En modnet indsats i spor 1, der har vist sig ikke at kunne defineres tilstrækkeligt til en afprøvning i spor 1, kan i stedet afprøves i spor 2 med inddragelse af andre veje til at belyse virkning og økonomi. Det forudsætter, at indsatsen opfylder kriterierne i spor 2, hvilket typisk vil være tilfældet.

Forenkling som vej til spor 1

Alternativt kan man undersøge muligheden for at forenkle indsatsen, eller for at udvælge dele af den, som i sig selv udgør et sammenhængende hele, og som er tilstrækkeligt defineret til at egne sig til afprøvning i spor 1. Denne (del)indsats kan så – efter relevant forberedelse – blive afprøvet i spor 1.

Samme fremgangsmåde kan benyttes for indsatser, der modnes i spor 2, hvor en forenklet udgave eller en del af den modnede indsats evt. kan afprøves i spor 1. Det vil dog typisk kræve et grundigt forberedelsesarbejde i løbet af modningsfasen og evt. også efterfølgende.

Eksempler på mellemformer (igangværende projekter januar 2021)

Kommunale indsatser til psykisk sårbare unge

Indsatsen består af otte delelementer, der tilsammen udgør en helhed: rekruttering, åbne imødekommende fysiske rammer, 1-5 rådgivningssamtaler til den unge og forældre, vidensbaserede individuelle eller gruppeforløb til den unge samt netværksgrupper til forældre, afrunding og opfølgning. Sideløbende med hele forløbet koordineres til alle relevante samarbejdsparter omkring den unge. Der er et klart sekventielt borgerforløb med en tydelig afgrænsning (som ofte i spor 1), men også mange elementer og aktører involveret, og indsatserne i de individuelle forløb og gruppeforløbene er ikke defineret.

Én familie – én indgang på børnehandicapområdet

Indsatsen består af nogle overordnede kerneelementer: koordineret sagsbehandling, inddragelse af familien, fælles systematisk tilgang samt fælles finansiering. Væsentlige dele af kerneelementerne er imidlertid operationaliseret og understøttet af faste mødestrukturer og med redskaber. Der er fx krav om én kontaktperson for familien, brugen af et tværfagligt kerne-team med faste møder og én fælles plan. Indsatsen skal tage afsæt i familiens motivation, ressourcer og handlemuligheder,

Styrket læringsmiljø for anbragte børn og unge

Styrket læringsmiljø for anbragte børn og unge indeholder både borgerrettede principper (fx 'systematisk udredning og opfølgning på barnets progression'), faglige og organisatoriske principper (fx 'faglig sparring og vejledning til fagprofessionelle i skolen') samt organisatoriske funktioner: Læringsvejleder, Læringskoordinator og samarbejde med en række faglige aktører.

Anm: Der er tale om et igangværende (jan. 2021) modningsinitiativer i SUSI.

Uden for strategiens anvendelsesområde

Der foregår også national vidensudvikling og vidensudbredelse uden for SUSI.

National vidensudvikling uden for SUSI

National vidensudvikling uden for SUSI omfatter eksempelvis:

- *udvikling af vejledende vidensprodukter* som fx nationale retningslinjer, forløbsbeskrivelser og håndbøger
- *udvikling af faglige redskaber* som fx SØM og redskaber til løbende monitorering af udviklingen på et område, eller udvikling af hjælperedskaber til arbejdet med et kerneelement
- *udvikling af andre vidensprodukter med national relevans* som fx videnssynteser, Vidensportaltemaer, generelle effektstudier, forskning i målgrupper, afdækning af socialområdets indretning, ledelse, styring og organiseringsformer.

Lokal vidensudvikling ligger uden for SUSI. Lokal vidensudvikling betegner vidensudvikling, der primært har relevans i den lokale kontekst. Lokal vidensudvikling er fx evalueringer eller analyser i forbindelse med ansøgningspuljer til lokale projekter, drifts- eller aktivitetsstøtte.

National vidensudbredelse uden for SUSI

National vidensudbredelse dækker over udbredelse af viden og redskaber med national relevans, dvs. viden der er målrettet socialområdet og som har højt fagligt niveau/udgør aktuelt bedste viden. Socialstyrelsen bidrager med vidensudbredelse til de lokale implementeringsprocesser, som de lokale aktører, her kommunerne, også bidrager til og har hovedansvaret for.

SUSI's udbredelsesfase er national vidensudbredelse inden for SUSI, mens de såkaldte fast tracks af viden fra SUSI er en del af den nationale vidensudbredelse, der ligger uden for SUSI.

I Socialstyrelsens vidensudbredelse benyttes en række implementeringsgreb – enten enkeltstående eller i kombination: formidling, vejledende vidensprodukter og standarder, rådgivning, kompetenceudvikling, netværk/advisory boards mv., data/monitorering mv. og økonomisk tilskud.

Bilag B: Validerede måleredskaber

Formål og anvendelse

I dette bilag præsenteres en netto- og en bruttoliste over validerede instrumenter til brug på tværs af evalueringer på det sociale område.

Formålet med listerne

Formålet med listerne er at:

- fremme en øget brug af de samme validerede instrumenter til måling af outcome i evalueringer på det sociale område med henblik på at styrke mulighederne for sammenligning af effekter på tværs samt at give bedre grundlag for økonomiske evalueringer
- løfte kvaliteten i måling af outcome/effekter (både generelle og specifikke) i evalueringer på det sociale område ved at tydeliggøre forventningen om - samt understøtte - at der anvendes velvalgte validerede instrumenter.

Listerne finder fortrinsvis anvendelse i SUSI's spor 1.

Det er ambitionen at pege på velegnede instrumenter til brug i evalueringer af sociale indsatser til de tre hovedmålgrupper: Socialt udsatte børn og unge, socialt udsatte voksne samt mennesker med handicap. Målgrupperne skal være dækket med relevante validerede instrumenter vedrørende outcomes på kort og mellemlangt sigt i evalueringer. Den langsigtede udvikling for disse målgrupper belyses via indikatorer med udgangspunkt i registerdata.

Der er udarbejdet en nettoliste med ganske få instrumenter, der skal anvendes i de relevante evalueringer, med mindre væsentlige faglige hensyn taler imod det.

Derudover er der udarbejdet en supplerende bruttoliste over instrumenter, som det anbefales at anvende, hvor det er relevant.

Der skelnes mellem generelle (G) og specifikke (S) instrumenter. Det er ikke nogen entydig skelnen, men generelle instrumenter er relevante for mange målgrupper og sociale indsatser, mens de specifikke er tættere nyttet til en konkret problematik for en eller flere målgrupper.

Listerne blev udarbejdet som led i strategien for udvikling af sociale indsatser på Social- og Ældreministeriets område, 2017. Den bygger på en revision af Socialstyrelsens liste over validerede instrumenter fra 2013 til brug til belysning af outcome på tværs af evalueringer på det sociale område. Revisionen blev foretaget med faglige input fra KORA og SFI (i dag: VIVE), samt fra opfølgingsprojekter bestilt af Socialstyrelsen efter udarbejdelsen af den oprindelige liste. Listerne er ikke opdateret i forbindelse med revisionen af SUSI i 2020, men kan ved behov opdateres løbende.

Listernes anvendelse, herunder præcisering af evaluators faglige ansvar

Listerne skal fremme, at man i høj grad anvender samme validerede instrumenter på tværs af evalueringer. Det følger af formålet om øget sammenlignelighed af evalueringresultater vedrørende effekt samt om at gennemføre økonomiske evalueringer.

Det er imidlertid afgørende for at opnå den øgede sammenlignelighed, at instrumenterne alene benyttes, hvor det er *fagligt relevant og meningsfuldt*. Der skal derfor generelt anvendes et "*følg eller forklar*"-princip, hvor eventuelle afvigelser fra nettolisten eller fravalg af relevante anbefalede supplerende redskaber fra bruttolisten, begrundes eksplicit.

Nedenfor uddybes principperne for listens brug:

- Der er en klar forpligtelse til at anvende instrumenterne på nettolisten, hvis de er relevante for målgruppen og det forventede outcome.
- Der må omvendt ikke anvendes instrumenter med henvisning til listen, hvor det ikke er fagligt relevant. Det kan fx indebære en stor risiko for, at man kommer til at overse effekter af indsatser, fordi man måler med et instrument, der ikke kan indfange de effekter, der måtte være.
- Der opfordres desuden til, at der vælges supplerende specifikke instrumenter i den enkelte evaluering, hvor det er relevant, med afsæt i bruttolisten.
- Evaluators har generelt det faglige ansvar for at søge relevant information om såvel instrumenter fra nettolisten som supplerende instrumenter. Derudover er det evaluators faglige ansvar at anvende instrumenterne på en fagligt og etisk forsvarlig måde.
- Evaluators har ansvar for at tage kritisk stilling til og argumentere for egnethed af alle instrumenter til den konkrete evaluering og begrunde og sige fra over for forventningen om at anvende instrumenter fra nettolisten, hvis det ikke er fagligt forsvarligt at anvende dem (jf. "*følg eller forklar*"-princippet ovenfor).

Principperne lægges til grund for kvalitetssikring interne evalueringskommissorier samt af udbudsmaterialer, tilbudsbehandling og leverandørstyring i Socialstyrelsen.

Nettolisten

Revisionsarbejdet har ført frem til nedenstående nettoliste (generelle og specifikke instrumenter er markeret med henholdsvis G og S). Det har været et væsentligt hensyn, at de instrumenter, der peges på, er relativt sikre valg ud fra en række forskellige kriterier³. Samtidig er hidtidig anvendelse i evalueringer mv. på det sociale område et væsentligt kriterium (ad sammenlignelighed).

---

³ Til udvælgelse af instrumenter til Socialstyrelsens oprindelige liste over validerede instrumenter til brug for evalueringer på det sociale område blev der foretaget en samlet vurdering på baggrund af instrumentets overordnede og specifikke outcome, målgruppe, karakteristik, dansk oversættelse og normtal mv., dansk anvendelse, hidtidig anvendelse i evalueringer, reliabilitet, validitet, responsivitet, administrerbarhed og licensforhold. Disse kriterier har også indgået i arbejdsgruppens vurdering i revisionen af listen.

Nettolisten

Socialt udsatte børn og unge

Små børns trivsel	SEAM (G)
Børns trivsel	SDQ (G)
Forældrestress	Parental Stress Scale (S)
Kriminalitetsrisiko	YLS-CMI (S)

Socialt udsatte voksne

Socialt udsatte voksne, trivsel	WHO5 (G)
Voksnes misbrug	Europ-ASI (S)

Mennesker med handicap

Mennesker med handicap, trivsel	WHO5 (G)
---------------------------------	----------

Bruttolisten

Bruttolistens generelle instrumenter (G)

Udsatte børn og unge og børn og unge med handicap

Små børns udvikling	ASQ-3
Helhedsvurdering af barnets funktionsevne	PEDI eller PEDI-CAT
Livskvalitet	KIDSCREEN

Socialt udsatte voksne og voksne med handicap

Mental sundhed	SWEMWBS
Stress	Perceived Stress Scale
Selvværd ⁴	Rosenberg Self-Esteem Scale
Self-efficacy ⁵	General self-efficacy scale
Selvbestemmelse, deltagelse og autonomi	IPA-DK
Adfærd	Vinland II
Sociale relationer	CSRQ ⁶
Ensomhed	UCLA

⁴ Selvværdet afspejler den måde, mennesker opfatter og bedømmer sig selv på og er en grundlæggende følelse af at være noget værd som menneske.

⁵ Self-efficacy er et begreb, som beskriver en optimistisk tro på sig selv. Det er troen på at man kan udføre nye eller vanskelige opgaver eller klare modgang i forskellige domæner af den menneskelige funktion, hvilket vil sige at være i stand til at opstille mål, investere en indsats og være vedholdende, på trods af at opleve udfordringer og barrierer.

⁶ Der er ikke tale om et valideret instrument, men om et spørgebatteri, som er anvendt i adskillige kohorteundersøgelser for forskellige målgrupper. Spørgebatteriet er særligt egnet til det sociale område, fordi det også belyser netværksbelastninger.

Bruttolistens specifikke instrumenter (S)

Udsatte børn og unge samt børn og unge med handicap

Spiseforstyrrelser

EDI-3

Sprogvurdering

Sprogvurdering til 3-årige, inden skolestart og i børnehaveklassen

Unge med misbrug

UngMap

Socialt udsatte voksne og voksne med handicap

Recovery

Recovery Assessment Scale

PTSD

HTQ-IV Harvard Trauma Questionnaire

Voldsudsættelse/ -udøvelse

CTS2 (i forskellige versioner)

ADL⁷ + fysisk funktion

Barthel-20 og Barthel-100

---

⁷ Almindelig Daglig Livsførelse (ADL) belyser evnen til at klare almindelige daglige aktiviteter i hjemmet, på arbejdet og i fritiden.

Bilag C: Ændringer ved opdateringen i 2021

Den oprindelige *Strategi for Udvikling af Sociale Indsatser* blev offentliggjort i 2017. *Drejebog for national udvikling af sociale indsatser* har siden 2017 tjent som faglig vejledning til, hvordan strategien udmøntes i praksis.

I forbindelse med *Strategi for udvikling af den Sociale Indsats (SUSI)* i 2020 fastholdes de gevinster, der er opnået med den oprindelige strategis indførelse af fasemodellen, der har betydet en væsentlig forbedring af den nationale udvikling af sociale indsatser.

Der er imidlertid sket væsentlige ændringer og tilføjelser i den oprindelige strategi, herunder en udvidelse af strategiens anvendelsesområde. Revisionen af SUSI har derfor medført en grundig revision og gennemskrivning af Drejebogen. Den reviderede Drejebog udfolder, hvordan der kan arbejdes med de nye elementer i strategien.

Derudover er beskrivelsen af arbejdet i de enkelte faser gjort mere operationel på baggrund af erfaringerne med at arbejde med fasemodellen og på baggrund af de nye redskaber, der er udviklet siden 2017 bl.a. til at sikre bedre økonomividen.

Nedenfor følger en sammenfatning af de væsentligste ændringer i de enkelte afsnit

Ændringer i forbindelse med opdatering af Drejebogen 2021

Hvor er der ændret? Hvad er ændret?

Indledende afsnit

- Beskrivelse af udvidelse af strategiens anvendelsesområde er tilføjet
- Introduktion af den reviderede model med to spor (inkl. figur)
- Kort karakteristik af forskellen på indsatser spor 1 og spor 2, og den viden der opnås
- Der er tilføjet korte generelle afsnit om:
  - Vejledning på baggrund af viden fra den afsluttede fase ('fast track' af viden)
  - Brugerinddragelse
  - Økonomiske analyse og SØM
  - Kernelementer i sociale indsatser

Fælles i beskrivelsen af faserne

Der er i hver fasebeskrivelse indsat korte specifikke afsnit om

- Brugerperspektiv og efterspørgsel
- Vejledning på baggrund af viden fra den afsluttede fase (fast tracks)

Afsnittet "roller og opgaver" i Drejebogen fra 2017 udgår i den reviderede Drejebog.

Fasebeskrivelserne er bygget op, så det stof, der er fælles for alle indsatser i fasen efterfølges af, hvad der gælder i hvert af de to spor

Ændringer i forbindelse med opdatering af Drejebogen 2021

Overgangskriterier	<p>Kriterier ved faseovergangene er justeret samt suppleret med:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Særskilte kriterier i spor 2 på udvalgte punkter • Kriterier om, at værdien af den viden man forventer ved at gennemføre næste fase står i et rimeligt forhold til omkostningerne ved at gennemføre fasen • Kriterier om inddragelse af brugerperspektivet • Kriterier om at fagpersoner, medarbejdere og andre relevante aktører finder indsatsen acceptabel
Screeningsfasen	<p>Større vægt på at fasen gennemføres, så indsatsudviklingen bygger oven på eksisterende viden.</p> <p>Fra fokus på forskningsviden til relevant inddragelse og syntese af flere vidensformer: forskning, lovende praksis, fag- og brugerviden – samt processer, der inddrager sådanne vidensformer.</p> <p>Præcisering af, at der skal udvikles en prototype, og at SUSI-vurdering samt modning sker med udgangspunkt i denne.</p>
Modningsfasen	<p>Konkretisering efter hidtidige erfaringer med modningsprojekter</p> <p>Beskrivelse af modning i spor 2</p>
Afprøvningsfasen	<p>Konkretisering efter hidtidige erfaringer med afprøvningsprojekter</p> <p>Beskrivelse af afprøvning i spor 2</p>
Udbredelsesfasen	<p>Konkretisering efter aktuel praksis i Socialstyrelsens udbredelsesprojekter.</p>
Hvad er udvikling af sociale indsatser, og hvad er ikke?	<p>Afsnittet er ændret til et bilag A, der beskriver og eksemplificerer, hvad der ligger inden for SUSI, hvad der hører hjemme i hvert af de to spor, og hvad der ligger uden for SUSI.</p>

Socialstyrelsen

Socialstyrelsen

Edisonsvej 1

5000 Odense C

Tlf.: 72 42 37 00

www.socialstyrelsen.dk